

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступень «Магістр»

на тему: **«Облік і контроль виробничих запасів підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС» Львівської області)»**

**Виконав: студент групи Оп – 61
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»**

МЕЛЬНИЧУК Р. І.
(Прізвище та ініціали)

Керівник: д.е.н., професор ГНАТИШИН Л. Б.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: _____
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

Освітній ступень «Магістр»

Спеціальність **071 «Облік і оподаткування»**
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
(підпис)

д.е.н., професор Гнатишин Л.Б.
(звання, ступінь, прізвище та ініціали)
«20» лютого 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студенту

МЕЛЬНИЧУКУ РОСТИСЛАВУ ІГОРОВИЧУ

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «Облік і контроль виробничих запасів підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС» Львівської області)»

Керівник роботи ГНАТИШИН Л. Б., д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП від «27» жовтня 2023 року № 572/к-с

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до «16» лютого 2024 року

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного підприємства, Інтернет-джерела, методичні рекомендації

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

ВСТУП

I. РОЗДІЛ 1. ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність виробничих запасів підприємства

1.2. Облік і контроль виробничих запасів на будівельному підприємстві

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

2.1. Аналіз основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства

2.2. Організація облікової та контрольної роботи в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

2.3. Документальне оформлення виробничих запасів підприємства

2.4. Організація складського господарства і складського обліку

2.5. Синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

3.1. Оптимізації організації обліку виробничих запасів

3.2. Шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів

3.3. Вдосконалення контролю виробничих запасів підприємства

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки

6. Дата видачі завдання   «20» лютого 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи).	20.02.23- 30.03.23 р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	01.04.23 – 31.08.23 р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи.	01.09.23 – 31.10.23 р.
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.11.23 – 25.11.23 р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником ДР; виправлення зауважень у графічній частині).	26.11.23 – 16.02.24 р.

Студент _____
(підпис)

МЕЛЬНИЧУК Р. І.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

ГНАТИШИН Л. Б.
(прізвище та ініціали)

УДК 657:005.921

«Облік і контроль виробничих запасів підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС»

Мельничук Р.І. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування. – Дубляни, Львівський НУП, 2024.

102 с. текстової частини, 5 рисунків, 16 таблиць, 58 літературних джерел.

Текстова частина включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

У першому розділі розкривається економічна сутність обліку і контролю запасів підприємства та порівняння терміну «запаси» з іншими подібними поняттями, зокрема фермерського господарства. Наводиться економіко-правовий аналіз нормативної бази та огляд літератури з питань обліку виробничих запасів підприємства.

У другому розділі здійснено аналіз основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства. Також досліджено організація облікової та контрольної роботи в досліджуваному підприємстві. Описано методи документального оформлення виробничих запасів підприємства, організацію складського господарства і складського обліку, а також синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів.

Третій розділ розглянуто основні методичні підходи організації первинного і зведеного обліку запасів підприємств на прикладі будівельних підприємств, наведено методику відображення запасів у фінансовій звітності. Також розділ присвячений розробці напрямків шляхів вдосконалення обліку виробничих запасів підприємств та оптимізації організації обліку виробничих запасів.

Основні напрацювання теоретичного та практичного характеру узагальнено у вигляді висновків та пропозицій щодо вдосконалення предмету дослідження. Пропозиції із вдосконалення можуть бути впроваджені в облікову практику досліджуваного будівельного підприємства.

Ключові слова: будівельне підприємство, виробничі запаси, матеріальні ресурси, бухгалтерський облік, форма обліку, фінансовий облік, рентабельність, ліквідність.

АНОТАЦІЯ

У роботі здійснено системний підхід до аналізу наукових думок щодо обліку та контролю виробничих запасів на підприємстві. На основі такого підходу виділено відмінність терміну «запаси» від подібних наукових термінів. Обґрунтовано і запропоновано шляхи удосконалення обліку запасів підприємства на теоретичному, концептуальному та методологічному рівнях, які полягають в визначенні елементів облікової політики; обґрунтовані напрямів удосконалення обліку виробничих запасів підприємства з метою задоволення потреб всіх споживачів економічної інформації з максимальним врахуванням запитів кожного з них, а також розкритті порядку обліку виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій.

SUMMARY

The work implements a systematic approach to the analysis of scientific opinions regarding the accounting and control of production stocks at the enterprise. Based on this approach, the difference between the term "reserves" and similar scientific terms is distinguished. Ways of improving the company's stock accounting at the theoretical, conceptual and methodological levels, which consist in determining the elements of the accounting policy, are substantiated and proposed; substantiated directions for improving the accounting of production stocks of the enterprise in order to meet the needs of all consumers of economic information with the maximum consideration of the requests of each of them, as well as disclosure of the order of accounting of production stocks in the conditions of the use of computer technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. РОЗДІЛ 1. ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Сутність виробничих запасів підприємства.....	10
1.2 Облік і контроль виробничих запасів на будівельному підприємстві ..	18
1.3 Методичне та інформаційне забезпечення обліку і контролю виробничих запасів підприємства.....	23
2. РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС».....	30
2.1 Аналіз основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства.....	30
2.2 Організація облікової та контрольної роботи в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС».....	46
2.3 Документальне оформлення виробничих запасів підприємства.....	48
2.4 Організація складського господарства і складського обліку.....	62
2.5 Синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів.....	65
3. РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	73
3.1 Оптимізації організації обліку виробничих запасів.....	73
3.2 Шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів.....	80
3.3 Вдосконалення контролю виробничих запасів підприємства.....	86
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97

ВСТУП

Виробничі запаси — це об'єкти матеріального обігу, що використовуються підприємствами для забезпечення неперервності виробничого процесу та виготовлення продукції. Це різноманітні матеріали, напівфабрикати, компоненти та інші ресурси, які використовуються під час виробничого процесу, але не є частиною готової продукції. Облік виробничих запасів на будівельному підприємстві має свої особливості, оскільки будівельний сектор відрізняється від інших видів промисловості.

Економічна сутність виробничих запасів полягає у тому, що це ресурси, які підприємство тримає на складі або в інших місцях зберігання для того, щоб задовольняти виробничі потреби в майбутньому. Виробничі запаси можуть бути сировиною, матеріалами, компонентами, напівфабрикатами, готовою продукцією, а також товарно-матеріальними цінностями, необхідними для забезпечення неперервності виробництва і зручного обслуговування споживачів.

Головна мета виробничих запасів - забезпечення неперервності виробництва і реалізації продукції, запобігання затримки вивантаження товарів. Вони є важливим аспектом ланцюга постачання, оскільки від них залежить належне функціонування виробничої діяльності.

Але виробничі запаси також є витратою для підприємства. Запаси займають місце, потребують затрат на їх придбання, збереження, обслуговування та управління. Тому виробничі запаси потрібно правильно планувати, щоб знизити витрати і забезпечити оптимальний баланс між наявністю необхідних запасів і витратами на їх утримання.

Основні особливості обліку виробничих запасів на будівельному підприємстві включають:

У будівельно-монтажних організаціях сировинними ресурсами є виробничі резерви, склад і структура яких залежать від характеру виконуваних робіт.

Запаси згідно з П(С)БО 9 «Запаси» обліковуються як «активи, що утримуються для подальшого продажу в процесі звичайної господарської діяльності, у процесі виробництва з ціллю продажу продукту».

про виробництво, призначені для споживання в процесі виробництва, виконання робіт і надання послуг, а також ведення господарської діяльності ».

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

- Сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші важливі засоби для виробництва продукції, харчування на виробництві, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб.

- Незавершене виробництво у вигляді незавершених перетворень і вузлів деталей, вузлів виробів, незавершених технологічних процесів.

- Кінцева продукція, яку ми виробляємо та продаємо, відповідає технічним та якісним характеристикам, зазначеним у договорах чи інших правових документах.

- Товари, придбані (отримані) та на зберіганні та зберігаються компанією для цілей перепродажу.

- Швидкопсувний предмет малої вартості, який не використовувався більше одного року або, якщо він служить більше одного року, не використовується в нормальному робочому циклі.

У будівництві використовуються різні види підшипників, які необхідно класифікувати.

Весь інвентар будівельних організацій поділяється на такі групи:

- Будівельні матеріали.
- Дизайн і деталі.
- Обладнання для монтажу.
- Швидкопсувні предмети малої вартості.
- Інші запаси.

Метою написання магістерської роботи є вдосконалення теоретичних основ та застосування процесу обліку та контролю запасів підприємств на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК Буд Сервіс».

Залежно від поставлених цілей, в процесі оцінки необхідно вирішити наступні ключові завдання:

- визначити характер бухгалтерського обліку та контролю матеріальних ресурсів підприємства;
- розкрити початкове визначення виробничих запасів компанії;
- охарактеризувати методичне та інформаційне забезпечення обліку і контролю виробничих запасів підприємства;
- оцінити роботу та ефективність обліку та контролю виробничих запасів товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК Буд Сервіс»;
- знати особливості обліку та обліку виробничих запасів будівельних організацій;
- описує процедури обліку та контролю запасів на виробництві;
- пояснює облік витрат для забезпечення якості бухгалтерського обліку та контролю виробничих запасів підприємства.

Предметом дослідження є численні теоретико-методологічні основи обліку та управління виробничими запасами підприємств.

Об'єктом дослідження є порядок відображення в бухгалтерському обліку ведення виробничих запасів та облікової інформації в товаристві з обмеженою відповідальністю «ВТК Буд Сервіс».

Методи дослідження. Під час навчально-дослідницького процесу застосовувалися загальнонаукові методи та прийоми, абстрактно-логічні та специфічні для галузі бухгалтерського обліку.

Зокрема: аналіз та синтез, індукція та дедукція, системний підхід, діалектний пізнавальний метод (розробити інформаційно-методологічні та теоретико-методологічні основи бухгалтерського обліку та забезпечення аналізу виробничих запасів підприємства); Аналізувати фінансову звітність (вивчати фінансову звітність підприємств для отримання інформації про кількість і структуру виробничих запасів); статистичні методи (використання

статистичних методів для аналізу даних про розмір запасів, рух, попит та інші параметри); Оцінити ефективність методів управління запасами; (Визначити ефективність різних методів управління запасами та їх вплив на фінанси підприємства та виробничі цілі).

Практичне значення та наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні методичних та організаційних засад системи обліку і оподаткування виробничих запасів підприємства.

РОЗДІЛ 1

ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність виробничих запасів підприємства

Розпочати вивчення цієї теми необхідно, на мою думку, з визначення поняття «виробничі запаси» та його відмінності від схожих понять які раніше застосовувалися в науковій літературі, а також думок науковців щодо визначення цього поняття.

Огляд літературних праць свідчить про існування різних понять-синонімів, які використовуються поряд з терміном «виробничі запаси», а саме: «ресурси», «матеріальні ресурси», «виробничі ресурси», «матеріальні оборотні активи», «матеріальні цінності». Професор Панасюк В.М. у своїй праці «Поняття виробничих запасів та проблеми їх трактування в системі обліку» вважає, що розбіжності в тлумаченні цих понять призводять до того, що виникає неоднозначність у формулюванні умов відображення виробничих запасів у бухгалтерському обліку підприємства. Для визначення сутності визначення «виробничі запаси» необхідно більш детально розглянути представлений перелік.

Професор зазначає у цій праці, що поняття «запаси» почали застосовувати у вітчизняній науковій літературі у ході реформування бухгалтерського обліку і наближення його до міжнародних стандартів. До прийняття національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у 17 науковій термінології використовувалися різні назви, а саме: активи, ресурси, товарно-матеріальні цінності, предмети праці, матеріальні ресурси, виробничі ресурси. На даний момент серед науковців відсутнє узгоджене розуміння у тлумаченні категорії «ресурс». У тлумачну словнику ресурс трактується як допоміжний засіб, засоби, запаси, можливості, джерела доходів [55]. Професор також наводить думки деяких інших науковців з цього питання.

Оригінальні міркування щодо значення та ролі запасів у господарській діяльності суб'єктів господарювання зустрічаємо у В. Я. Горфинкеля. Цей дослідник у своїх працях зазначає, що запаси є оборотними засобами, які підприємство використовує для досягнення своєї комерційної чи соціальної цілі. Тобто, без запасів, які є ресурсною складовою виробничого потенціалу підприємства, не може здійснюватися діяльність. Під терміном «ресурси» об'єднують чинники виробництва, які є базисом економічного відтворення для створення благ. Таку думку поділяє професор Панасюк, вважаючи при цьому, що в окремих випадках характеристики запасів як економічної категорії не відповідають сучасній термінології бухгалтерського обліку. Він також підтримує позицію тих науковців, що вважають ресурси активами, тобто засобами та цінностями, використання яких дозволяє підприємству у майбутньому отримувати економічні вигоди [41].

Зокрема, предмет праці визнається матеріальним ресурсом, а деякі вчені визначають його як засіб виробництва, тобто предмет і засіб праці.

У фінансовому словнику важливими ресурсами вважаються лише основні та допоміжні матеріали, вироби, будівельні матеріали, сировина, паливо, незавершена продукція та відходи власного виробництва, тара, а також пакувальні матеріали та запчастини для обслуговування обладнання. Ремонт обладнання. Досліджуючи розміщення, вчені можуть зробити висновок, що матеріальні ресурси — це певні елементи, які використовуються як предмети праці та є основою для виготовлення продукції та підтримки виробничого процесу. На мою думку в сучасному світі більш широке значення цього терміну є більш необхідним, оскільки все більше виробництва застосовують в своїй діяльності нові засоби праці такі як, наприклад штучний інтелект, який може замінити людину в певних галузях праці, а також нові засоби виробництва які здешевлюють господарську діяльність підприємства чи дбають про екологію. Тому на мою думку саме таке значення цього терміну є більш правильним на даний момент. [13]

Серед науковців також існують розбіжності щодо розуміння сутності і складових поняття «виробничі ресурси».

В. Грузинова та В. Грибова включає, зокрема, робочу силу, засоби праці (машини, обладнання тощо), предмети праці (сировина, матеріали тощо), готову продукцію (виробничі запаси), природні умови виробництва (земля, корисні копалини тощо) [3].

А.Р. Радіонов визначає виробничі ресурси як: землю (усі природні ресурси, що використовуються у процесі виробництва), капітал (засоби виробництва, виробничу інфраструктуру, кошти, що використовуються для їх придбання), працю (фізичні та розумові здібності) та підприємницькі здібності (здатність до пошуку нових можливостей) [17]. Дещо подібна позиція Г. Наскельської. Науковець вважає, що виробничі ресурси підприємства повинні включати такі частини: природні ресурси (земля, надра, вода тощо); оборотні кошти, у тому числі матеріальні ресурси; трудові ресурси (людські ресурси зі здатністю виробляти продукцію і надавати послуги); кошти (власні ресурси підприємства чи власні джерела коштів), підприємництво (підприємницька здатність людей організовувати виробництво товарів і послуг), результати науково-технічного прогресу [24].

Науковці В. Горфінкель і В. Швандар до складу виробничих ресурсів підприємства відносять виробничі фонди (основні й оборотні), робочу силу та інформацію. І. А. Бланк розглядає виробничі запаси як частину виробничого процесу та використання праці в технологічному процесі [31]. Вони повністю поглинаються під час кожного виробничого циклу та перетворюють свою вартість у готову продукцію. У грошовому виразі визначення виробничих запасів записується як грошова оцінка засобів виробництва, які знаходяться на складах підприємств і необхідні для підтримки безперервного виробничого процесу, це предмети праці, які ще не брали участь у процесі виробництва і все ще знаходяться у фізичній формі..

Згідно з бухгалтерським економічним словником, виробничі запаси - це запаси виробничих матеріалів, необхідних на складі компанії для забезпечення

безперервності виробничого процесу, і це лише ті предмети праці, які ще не брали участі у виробництві. виробничого процесу і зберігає свою фізичну форму.

М. І. Должанський вважає, що виробничі запаси входять до складу товарно-матеріальних цінностей, які є сукупністю предметів праці і продуктів праці, хоча більшість із них є предметами праці. Будь-який засіб, який може задовольнити потреби людини, називається товаром. Цінностями називаються всі блага, які не даються людині безкоштовно і на готово, а є результатом праці. Набір цінностей, що є в розпорядженні економіки або підприємства, що становить його власність [9].

Деякі автори при визначенні поняття «виробничий запас» використовують категорію «матеріальна цінність». Це описова категорія, умовне позначення, якісний показник, що характеризує вироблений товарно-матеріальний запас як економічний елемент, корисний і корисний для його власника і може принести економічну вигоду. Проте не всі основні засоби обліковуються як активи і не можуть бути обліковані у складі виробничих запасів або відображені у складі активів на балансі. Згідно з національним законодавством, порядок обліку виробничих запасів, придбаних до переходу права власності, відрізняється від обліку виробничих запасів, на які компанія придбала повне право власності.

Якщо підприємство не має права власності на придбані ним основні засоби, вони повинні відображатися на позабалансових рахунках. У однойменних П(С)БО № 9 та МСБО № 2 не надають визначення терміну «виробничі запаси», а радше визначення запасів загалом. Визначення, що містяться в МСБО 2 «Запаси», по суті, збігаються з визначенням забезпечень у П(С)БО 9, з деякими доповненнями до останнього [5]. Так, згідно з П(С)БО 9 до складу запасів входять також активи, які утримуються для споживання в рамках діяльності підприємства.

Розглянувши різні підходи до визначення виробничих запасів, ми виявили, що вони набуваються (придбані) підприємством у процесі

використання з метою отримання майбутніх економічних вигод шляхом перенесення їх вартості до складу матеріальних витрат. Ознака оборотності запасів проявляється у тому, що під час виробничого циклу ці ресурси можуть бути використані лише один раз – їх вартість списують на витрати виробництва. Таким чином, запаси швидко обортаються, тобто використовуються.

Тому поняття «виробничі запаси» є дуже широким, але пов'язують його, як правило, з оборотними активами підприємства, які в процесі господарської діяльності можуть бути перетворені на засоби виробництва. У цьому контексті, на мою думку, має сенс визначити поняття оборотних активів [42].

Оборотні активи – це фактично синонім терміну «запаси». «Оборотні активи» - це здебільшого бухгалтерська термінологія, тобто термін, яким оперують професійні бухгалтери, визначаючи і як вид ресурсів, і як назву другого розділу активу бухгалтерського балансу. Таким чином, інформація про наявність у підприємства запасів на конкретну дату відображається у другому розділі активу балансу. Оборотні активи в балансі включають матеріали та виробничі запаси, такі як:

- матеріально-речові цінності, які використовуються в якомусь виді діяльності як об'єкт праці.

- готова продукція: готова до реалізації продукція, виготовлена продукція (на складах постачально-збутових, торгово-закупівельних та інших комерційних організацій), напівфабрикати власного виробництва, а також незавершена продукція (ще не виготовлена продукція яка не пройшла весь цикл технічної обробки, вироби є незавершеними, не пройшли випробування чи технічне схвалення, або знаходяться в процесі).

- Робоче обладнання, яке приносить дохід або використовується не за призначенням менше 12 місяців, та основні засоби вартістю менше 1000 грн.

- Фонди (включаючи кошти на інших банківських рахунках, у тому числі в касі компанії, чекових рахунках і валютних (готівкових) рахунках).

- дебіторська заборгованість оформлена у вигляді грошового зобов'язання перед підприємством за продану продукцію і товари (виконані роботи, надані послуги) покупцям і замовникам на умовах і у вартість, встановлених господарським договором до моменту оплати дебіторська заборгованість.

– Короткострокові фінансові інвестиції – інвестиції в короткострокові ліквідні цінні папери (акції, облігації, сертифікати) компаній, які придбані з метою отримання доходу на період не більше одного року та забезпечення короткострокових строків погашення (до 1 року) кредити, надані іншим суб'єктам господарювання [55].

Після визначення основних термінів можемо перейти до характеристики обліку виробничих запасів. Метою виробничого обліку є калькулювання собівартості продукції шляхом обліку продукції, управління раціональним і ефективним використанням ресурсів, зниження невиробничих витрат.

Бухгалтерський облік витрат ведуть за: використаними ресурсами-елементами; місцями виникнення та центрами відповідальності; об'єктами калькуляції (видами продукції). Основна мета обліку витрат – визначення собівартості продукції, контроль за її формуванням, управління витратами та на їх основі – доходами. Собівартість характеризує усі сторони виробничої діяльності господарської ланки.

Основною метою обліку витрат є визначення витрат виробництва, контроль за їх виникненням, управління витратами та отримання на цій основі доходу.

Витрати характеризують усі аспекти виробничої діяльності економічного сектора.

До основних завдань калькулювання собівартості продукції відносяться:

- 1) Надати керівництву компанії інформацію для прийняття бізнес-рішень з урахуванням економічного ефекту.

2) Спостерігати та контролювати фактичний рівень витрат у по відношенню до нормативного та планового масштабів з метою виявлення відхилень та розробки майбутніх економічних стратегій.

3) Калькуляція собівартості виготовленої продукції та розрахунок фінансових результатів для оцінки готової продукції.

4) Визначення та оцінка економічних результатів виробничої діяльності в структурному секторі.

5) Систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності - для прийняття рішень довгострокового характеру, таких як відновлення виробничо-технічних програм, рентабельність асортименту продукції, збут продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, ефективність використання капіталу, основних засобів, інвестиції у виробничі запаси тощо.

Поняття виробничих запасів відображено в різних аспектах та дослідженнях науковців, що досліджують області обліку, управління запасами, економіки та виробництва. Ось кілька аспектів та думок, висловлених науковцями з цих областей:

- a) Важливість виробничих запасів: багато науковців визнають важливість виробничих запасів у забезпеченні ефективності виробничого процесу та задоволенні попиту. Вони вбачають в запасах резерв для забезпечення безперервності виробництва та стратегічного управління ризиками.
- b) Управління виробничими запасами: науковці в галузі управління запасами акцентують на важливості оптимального рівня запасів. Вони досліджують методи та моделі управління запасами, такі як JIT (Just-In-Time) або EOQ (Economic Order Quantity), які спрямовані на забезпечення оптимальних рішень щодо розміру запасів та їх управління.
- c) Облік та оцінка виробничих запасів: науковці в галузі обліку та фінансів досліджують методи обліку та оцінки вартості виробничих запасів. Вони розглядають різні підходи, такі як FIFO, LIFO, середньозважена вартість тощо, і аналізують їх вплив на фінансову звітність підприємств.

- d) Ефективність виробничих процесів: деякі науковці підкреслюють роль виробничих запасів у забезпеченні ефективності виробничих процесів. Вони досліджують, як правильне управління запасами може покращити пропускну спроможність, зменшити затримки та підвищити загальну продуктивність.
- e) Роль в інноваціях та конкурентоспроможності: деякі дослідження підкреслюють, що ефективне управління виробничими запасами може відігравати ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства, особливо в умовах швидкого розвитку технологій та глобалізації.

Загальною тенденцією є те, що виробничі запаси розглядаються як важливий елемент виробництва, який потребує ретельного управління та оптимізації для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Системи FIFO (First In, First Out) та LIFO (Last In, First Out) - це два різних методи обліку виробничих запасів, які визначають порядок, в якому витрати на запаси розподіляються при обчисленні вартості виробництва та прибутку. Давайте розглянемо кожен з цих методів:

Система FIFO (First In, First Out):

Сутність: За методом FIFO вважається, що перші придбані або вироблені запаси також першими використовуються чи продажі.

Облік вартості: При розрахунку вартості виробництва витрати на матеріали, які були придбані або вироблені першими, враховуються першими. Цей метод передбачає, що старіші запаси використовуються перед новішими.

Використання: FIFO допомагає уникнути переоцінки вартості запасів у разі зростання цін. Цей метод особливо підходить для підприємств, де зміни вартості матеріалів значно впливають на фінансовий стан.

Система LIFO (Last In, First Out):

Сутність: За методом LIFO вважається, що останні придбані або вироблені запаси використовуються чи продажі першими.

Облік вартості: При розрахунку вартості виробництва витрати на матеріали, які були придбані або вироблені останніми, враховуються першими. Цей метод припускає, що новіші запаси використовуються перед старішими.

Використання: LIFO може призводити до надмірної оцінки вартості запасів у періоди зростання цін, але водночас зменшує податкове навантаження, оскільки вартість продажу враховує менші витрати.

Обираючи між системами FIFO та LIFO, європейські підприємства враховують різні фінансові та податкові наслідки кожного методу. Обрана система впливає на облік запасів у фінансовій звітності та на визначення прибутку підприємства. У багатьох країнах існують обмеження та вимоги щодо використання певних методів обліку для податкового обліку. Однією з таких країн є і Україна. Українські підприємства не використовують метод LIFO, оскільки він заборонений в національному стандарті обліку, через його неефективність в умовах високої інфляції.

1.2 Облік і контроль виробничих запасів на будівельному підприємстві

Контроль виробничих запасів є важливою частиною ефективного управління виробництвом в будь-якій організації. Виробничі запаси включають сировину, напівфабрикати, готову продукцію та інші матеріали, необхідні для виробництва товарів або надання послуг.

Основні аспекти контролю виробничих запасів включають:

Планування запасів:

Визначення оптимального рівня запасів для забезпечення безперебійного виробництва і обслуговування замовлень.

Розробка стратегій замовлення і постачання.

Облік запасів:

Ведення точного обліку кількості і вартості кожного виду запасу.

Використання сучасних інформаційних систем для автоматизації обліку запасів.

Моніторинг оборотності запасів:

Визначення частоти обороту запасів, що дозволяє вчасно виявляти застарілі або повільно продаються товари.

Оцінка якості запасів:

Встановлення стандартів якості для запасів.

Проведення періодичних оглядів і аудитів якості для забезпечення відповідності стандартам.

Заходи з управління запасами:

Впровадження методів, таких як JIT (Just-In-Time), для зменшення утримання запасів на складі.

Застосування методів оптимізації запасів для зменшення витрат.

Прогнозування попиту:

Використання аналізу даних та прогнозування для передбачення майбутнього попиту на товари і визначення відповідних запасів.

Взаємодія з постачальниками:

Установлення ефективного спілкування та співпраці з постачальниками для забезпечення своєчасності поставок та оптимальних умов постачання.

На будівельному підприємстві облік і контроль виробничих запасів мають свої особливості через специфіку будівельної галузі. Основні аспекти обліку і контролю виробничих запасів на будівельному підприємстві включають:

1. Планування запасів:

- Врахування специфічних потреб будівельного процесу при визначенні оптимального рівня запасів.
- Планування поставок матеріалів відповідно до графіків будівництва.

2. Облік та класифікація запасів:

- Ведення обліку кількості та вартості різних видів будівельних матеріалів.

- Класифікація запасів за їх функціональним використанням та локацією на будівництві (наприклад, матеріали для фундаменту, стін, даху).
3. Моніторинг та управління оборотністю запасів:
- Визначення частоти обороту запасів для кожного виду матеріалів.
  - Вжиття заходів для зменшення затримок в поставках та уникнення перевитрат на зберігання.
4. Якість та сертифікація матеріалів:
- Встановлення стандартів якості для будівельних матеріалів.
  - Система контролю та перевірок для забезпечення відповідності матеріалів нормам та вимогам.
5. Система внутрішнього контролю:
- Впровадження механізмів внутрішнього контролю для уникнення втрат та крадіжок на будівельному майданчику.
  - Моніторинг точності обліку та звітності щодо використання матеріалів.
6. Взаємодія з постачальниками та підрядниками:
- Установлення ефективної комунікації з постачальниками та підрядниками для своєчасного замовлення та доставки матеріалів.
  - Перевірка достовірності та надійності постачальників.
7. Ефективне використання технологій:
- Впровадження сучасних інформаційних систем для автоматизації обліку та контролю за запасами.
  - Використання технологій інтернету речей (IoT) для відстеження руху матеріалів та контролю за їх використанням.

Облік і контроль виробничих запасів на будівельному підприємстві допомагають уникнути затримок у будівельному процесі, зменшити витрати та забезпечити якісне та своєчасне виконання будівельних проектів. Контроль виробничих запасів допомагає уникнути зайвих витрат, підтримує ефективне виробництво і забезпечує готовність відповідати попиту на ринку.

На будівельно-монтажних підприємствах матеріальні ресурси — це виробничий запаси, склад і структура якого залежить від виду виконуваних

робіт. Запаси визначається за П(С)БО 9 «Запаси»: активи, що утримуються для подальшого продажу в контексті звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою перепродажу виробленої продукції та використовуються для споживання.

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

- Сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші важливі засоби, необхідні для виробництва, обслуговування продукту, виконання робіт, надання послуг, виробничого забезпечення та адміністративних потреб.

- Незавершене виробництво у вигляді незавершеної обробки та складання деталей, вузлів виробів, незавершених технологічних процесів.

- Готовий виріб, виготовлений підприємством для продажу, який відповідає технічним і якісним характеристикам, визначеним договором або іншим правовим актом.

- Товари у формі цінних товарів, які підприємство купує (отримує) і зберігає для перепродажу.

- Малоцінний та швидкозношуваний предмет, який не використовувався більше одного року або, якщо він служить більше одного року, не використовується в нормальному робочому циклі.

У зв'язку із різноманітністю видів запасів, які використовуються у будівництві, виникає необхідність їх класифікувати. Всі запаси будівельних організацій поділяються на такі групи:

- Будівельні матеріали.
- конструкції та деталі;
- Обладнання для монтажу.
- Швидкопсувні предмети малої вартості.
- Інші запаси.

Будівельні матеріали включають матеріали, що використовуються безпосередньо у виробництві компонентів, будівництві та завершенні будівель, у процесах будівництва та складання частин будівель і споруд.

Зокрема, види деревини (кругляк, пиломатеріали, фанера тощо), метизи (цвяхи, гайки, болти, залізні вироби тощо), силікатні матеріали (цемент, пісок, гравій, вапно, камінь, цегла тощо), вироби сантехнічні (змішувачі, фітинги, трійники, фланці та ін.) та інші подібні матеріали.

Конструкції та компоненти включають готові до встановлення конструкції та компоненти, доставлені на будівельний майданчик.

Встановлене обладнання, таке як блоки та збірні будівельні частини, включає обладнання, яке має бути встановлено та експлуатуватися на фундаменті або несучій частині конструкції.

Будівельні матеріали, конструкції, вироби, комплектуючі, запасні частини від постачальників, осіб, відповідальних за придбання матеріалів готівкою внаслідок амортизації основних фондів, інших довгострокових критичних активів, які вже не використовуються, власного допоміжного виробництва, тощо.

Придбані (отримані) або вироблені запаси обліковуються компанією на своєму балансі за собівартістю.

Первісна вартість виробничих запасів, придбаних за плату згідно з П(С)БО 9 «Запаси», є собівартістю запасів і складається з таких фактичних витрат:

- суми, що підлягають сплаті постачальнику (продавцю) за договором за вирахуванням непрямих податків.
- розмір ввізного мита.
- величини непрямих податків, які стосуються придбання акцій, і які не можуть бути компенсовані підприємству;
- Транспортно-заготівельні витрати.

Товарно-матеріальні запаси, що надійшли на підприємство, обліковуються в бухгалтерському обліку в такому порядку: у момент відвантаження продукції (виконання робіт, чи надання послуг) постачальник надає покупцеві низку первинних документів. До них належать як розрахункові накладні, так і податкові та інші супровідні первинні документи (накладна, товарно-транспортна накладна, податкова накладна, залізнична накладна тощо),

виконання яких перевіряється бухгалтерією. За результатами таких перевірок у заяві чи інших додатках робиться відмітка про повне або часткове отримання (угода про оплату).

Перевірені документи з відділу постачання передаються в бухгалтерію, а квитанції з транспортної компанії направляються в транспортну компанію для інвентаризації та здачі. Для отримання вантажу зі складу постачальника в іншому місті перевізнику видається замовлення та довіреність із зазначенням переліку та кількості матеріалів, що надходять. Отриманий вантаж перевізник доставить на склад компанії та передасть завідувачу складом, який перевірить відповідність кількості та якості товару даним у доданих документах.

На товарно-матеріальні цінності, прийняті завідувачем складу, виписується прибутковий ордер, який підписується завідувачем складом і перевізником.

- Транспортно-заготівельні витрати.

На ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» використовується метод ідентифікованої собівартості, в якому кожна одиниця запасів позначається спеціально. Це дозволяє в будь-який час визначити її вартість і встановити дату продажу для кожної одиниці запасів окремого типу: Собівартість реалізованих запасів, вартість запасів, що залишилися на підприємстві.

Це єдиний (ідеальний) спосіб поєднання фізичних і вартісних властивостей товарно-матеріальних цінностей. Фактичні витрати матеріалів на виконання будівельно-монтажних робіт об'єкта, що підлягає розрахунку, відображаються в книзі обліку за результатами виконаних робіт.

Для обліку запасів у будівництві використовуються такі синтетичні рахунки: 20 "Виробничі запаси" та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Таким чином підприємство здійснює контроль свої запасів.

1.3 Методичне та інформаційне забезпечення обліку і контролю виробничих запасів підприємства

Важливою передумовою обліку виробничих запасів є їх оцінка, яка впливає на визначення собівартості продукції. Це питання є особливо важливим у сучасних бізнес-ситуаціях, коли ринкова ціна виробничих запасів постійно змінюється і зазвичай зростає. Метод оцінки виробничих запасів є ефективним засобом організації ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства і викликає великий інтерес у бухгалтерів у зв'язку з необхідністю визначення реальної вартості виробничих запасів.

Вибір методу оцінки запасів повинен здійснюватися відповідно до потреб користувачів облікової інформації. П(С)БО 9 «Запаси» передбачає, що оцінка запасів проводиться у трьох випадках: на момент надходження, на момент нарахування амортизації та на дату балансу. Оцінка виробничих запасів вибирається відповідно до цілей, які ставить перед собою підприємство. Отже, для аналізу забезпеченості підприємств матеріальними ресурсами та ефективності їх використання використовуються не лише обліково-економічні дані, а й технічна, технологічна та інша інформація. Багато авторів розглядали питання, пов'язані з удосконаленням обліку та управління наявністю та рухом матеріальних ресурсів. Поділяючи точку зору Ф. С. Сейдахметової, необхідно виділити деякі напрями, які найбільше підходять для обліку та управління матеріальними ресурсами в комерційних організаціях [30].

Перш за все, необхідно спростити реєстрацію імпортно-експортної діяльності товарно-матеріальних цінностей. Своєчасна відпустка матеріалів може бути оформлена за лімітом, встановленим безпосередньо в матеріально-складському обліку за підписом особи, яка приймає цінність.

По-друге, можна модернізувати та вдосконалити методи бухгалтерського обліку відповідно до вимог ринкової економіки.

По-третє, звертати увагу на якість і періодичність інвентаризації, перевірок і вибіркового перевірок, які займають не останнє місце в цілісності

матеріалів. Зрозуміло, що для вирішення як організаційних, так і методичних завдань необхідно використовувати сучасні комп'ютерні технології. При цьому найефективніше систематизувати вирішення таких завдань у рамках комплексної системи управління підприємством.

Вирішуючи ці та інші питання, торгівля зможе більш ефективно оцінювати реальність планів матеріально-технічного забезпечення, ступінь їх виконання, вплив на обсяги виробництва, витрати та інші показники господарської діяльності; оцінка забезпеченості компанії певним видом виробничих запасів, оцінка динаміки та структури споживання матеріальних ресурсів, систематизує фактори, що зумовлюють відхилення фактичних показників використання виробничих запасів від планових (прогнозних) показників, змодельює залежність між обсягом виробництва та міцністю матеріалу, виходом матеріалу та іншими елементними показниками, виявлення внутрішньовиробничих резервів щодо економічної ефективності виробничих запасів і оцінка їх впливу на обсяги діяльності, трудомісткий облік і контроль за наявністю, рухом і використанням матеріальних ресурсів і досягненням цілей розумної економічної ефективності. При вивченні проблем бухгалтерського обліку враховувалися аналіз і управління матеріальними ресурсами торговельних підприємств, організація бухгалтерського обліку, рух запасів на підприємствах, забезпечення збереження матеріальних цінностей на основі вивчення матеріальних ресурсів і аналізу господарської практики.

Методи, які можуть застосовуватися в бухгалтерському обліку для оцінки вибуття запасів, перелічено в п. 16 НП(С)БО 9. При цьому підприємство самостійно приймає рішення про те, які з цих методів оцінки вибуття виробничих запасів використовувати в бухгалтерському обліку.

Під час вибору методу оцінки вибуття запасів необхідно враховувати особливості використання виробничих запасів компанії і вид здійснюваної діяльності.

Згідно із п. 16 П(С)БО 9 «Запаси» в момент списання запасів у виробництво (тобто в момент видачі зі складу для потреб виробництва чи

обслуговування виробництва), або за умови продажу чи іншого виду вибуття, оцінка їхньої вартості може здійснюватися шляхом застосування таких методів:

- середньозваженої собівартості;
- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- ФІФО (собівартості перших за часом надходження запасів);
- ціни продажу;
- нормативних затрат.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів використовують ті підприємства, які мають невеликі номенклатури запасів, можливо з унікальними характеристиками, тобто такі запаси не можуть бути замінені іншими. Також означений метод характерний для організації та калькулювання позамовних виробництв – виконанні проектів чи спецзамовлень. Суть даного методу оцінки запасів при вибутті полягає в тому, оцінці підлягає кожна окрема одиниця виробничих запасів.

Метод має низку переваг:

1. Застосування спеціального маркування для кожної одиниці запасів, що забезпечує визначення її собівартості. Таким чином підприємство може розмежовувати придбання вартісних або дешевих запасів, тим самим управляючи фінансовим результатом підприємства.

2. Якщо для ручного ведення обліку означений метод є громіздкий і малоефективний, то в автоматизованому обліку його застосовують доволі часто, оскільки саме цей метод дозволяє відслідкувати купівлю і використання конкретних видів запасів і кожного найменування зокрема.

Як будь-яке явище, цей метод оцінки запасів окрім переваг також має і недоліки:

1. Можливість управляти величиною фінансового результату через суб'єктивний підхід у виборі використання видів запасів в конкретному звітному періоді.

2. Складна процедура і громіздкий підхід у відслідковуванні придбання та використання у виробництво конкретних номенклатурних одиниць окремих найменування запасів.

3. різні підходи обліку однакових запасів за різною вартістю, що не вельми зручно

Метод середньозваженої собівартості:

Оцінка запасів, які використовують для виробничих потреб здійснюється окремо за кожною одиницею запасів через ділення суми загального залишку запасів на початок звітної періоду та вартості отриманих (придбаних) протягом звітної періоду запасів на загальну вартість запасів на початок звітної періоду разом із запасами, які оприбутковані впродовж звітної періоду.

Витрати на запаси диференціюють залежно від коливання цін придбання впродовж звітної періоду. Застосовується у періодичній системі обліку запасів, а також у випадках, коли є виявлення не потрібних ідентифікацій запасів (чи їх прийняття).

Перевагами цього методу є:

1. Необов'язковість скурпульозного бухгалтерського обліку руху у розрізі окремих одиниць запасів.

2. Якщо у кінці звітної періоду зростає питома вага вартісних запасів, придбаних наприкінці цього звітної періоду, то у загальному підсумку запасів середньозважена ціна одиниці цих запасів буде вищою, і, відповідно, собівартість запасів, що були використані, зростатиме та впливатиме на зниження податку на прибуток

Недоліки методу середньозваженої собівартості:

1. Якщо настає період підвищення цін, то застосування цього методу призводить до зростання прибутку підприємства, і, як наслідок, до сплати надлишкових коштів у вигляді податку на прибуток.

2. Якщо особливості технологічного процесу пов'язані з щоденним надходженням і витратою запасів, то такий метод недоцільно використовувати.

ФІФО метод.

Передбачає, що на виробничі потреби першочергово слід списувати ті запаси, які придбані першими. Відповідно, якщо запаси придбаваються за різними цінами, то першочергово списуються ті, що придбані раніше за тієї оцінкою, за якою вартістю вони були придбані. Тобто, вартість запасів, придбаних першочергово, слід віднести до тих видів запасів, що вибувають першочергово. Метод використовують для тих видів запасів, що швидко псуються (фрукти, овочі та інших продуктів харчування). Також цей метод прийнятний для підприємств, які мають пільгові умови щодо оподаткування податком на прибуток

Перевагами методу ФІФО є:

1. вигідне застосування в умовах планового скорочення закупівель запасів, а також в умовах зниження на продукцію, яку виробляє підприємство.
2. у випадку систематичного зростання цін на продукцію, що виготовляє підприємство, метод ФІФО сприяє найвищому з можливих рівню чистого доходу

Недоліки методу ФІФО:

У періоди інфляції сприяє невиправданому штучному завищенню суми прибутку, що своєю чергою призводить до сплати зайвих коштів у вигляді податку на прибуток.

Метод:

Суть даного методу полягає в тому, що облікова політика підприємства встановлює нормативні облікові ціни з метою користування впродовж звітного періоду для оцінки запасів під час їх списання для використання на виробничі потреби. Наприкінці звітного місяця бухгалтерія обчислює ціну, керуючись фактичними витратами, таким чином визначається величина відхилень і бухгалтер здійснює коригуючі записи. Цей метод характерний для промислових підприємств, де є складна технологія виробництва, а також для підприємств сезонних галузей матеріального виробництва.

Переваги методу оцінки запасів за нормативними витратами:

1. в умовах серійного виробництва охоплюється значна частина витрат та їх оцінка за нормативними витратами.

2. сприяє зменшенню кількості інвентаризацій незавершеного виробництва.

3. сприяє режиму економії за рахунок відокремленого обліку змін норм списання та використання запасів.

Недоліки методу оцінки запасів за нормативними витратами:

1. передбачає систематичний перегляд норм використання запасів, а також праці, ресурсів, виробничих потужностей і, звичайно, діючих цін.

Ще один метод : Оцінка за цінами продажу.

Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торгівельної націнки на ці товари. Використовується на підприємствах, які мають мережу власних фірмових магазинів чи значну номенклатуру з приблизно однаковим рівнем націнки.

Перевагами цього методу вважають:

Даний метод розповсюджений у роздрібній торгівлі.

Але в нього також є недоліки:

У балансі відображається продажна вартість товарів за вирахуванням нереалізованої торгової націнки. Розрахована у такий спосіб величина досить приблизна і може відхилятися від реальної вартості товарів.

Підприємства повинні обрати саме той метод який найкраще підходить для здійснення ними підприємницької діяльності при цьому підприємства можуть змінювати метод обліку виробничих запасів а також поєднувати кілька методів для кращого результату ведення обліку.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

2.1. Аналіз основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства

Компанія «ВТК БУД СЕРВІС» зареєстрована 10.03.2007 за юридичною адресою Львівська обл., Пустомитівський р-н(зараз Львівський0, село Муроване, Керівником організації є Мельничук Ігор Петрович. Підприємство працює на ринку більше ніж 15 років. Впродовж цього часу воно зарекомендувало себе як відповідальна будівельна фірма, якість якої значно вища за ціну. Компанія надає такі послуги: ремонт квартир та будинків, фасадні роботи, демонтажні роботи, монтаж систем відеоспостереження, монтаж охоронної сигналізації, монтаж опалення, клінінгові послуги, електромонтажні роботи. Впродовж досліджуваного періоду у ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» спостерігається збільшення прибутку. А саме за останній рік чистий прибуток більший майже вдвічі від аналогічного періоду попереднього року. Частково позитивна динаміка є результатом як інтенсифікації діяльності підприємства, так і грамотного управління витратами (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1

Оцінка показників фінансових результатів

ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС», тис. грн.

Показник	Рік			2022 р. до 2020р.	
	2020	2021	2022	(+/-)	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7 064,2	4 598,4	1 864,7	-5199,5	менше в 3,1 р.
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	6 326,4	3 706,0	875,5	-5450,90	менше в 6,3 р.
Фінансовий результат до оподаткування, прибуток (збиток)	44,6	55,2	105,2	60,6	більше в 2,7 р.
Чистий прибуток (збиток)	36,6	45,3	86,3	49,7	більше в 2,8 р.

Дані таблиці демонструють як негативні так і позитивні зміни щодо розміру фінансового результату. Негативні стосуються собівартості та розміру чистого доходу підприємства що пов'язане з збільшенням податкового навантаження та інфляцією. Тенденція збільшення чистого прибутку майже у три рази виникає в силу різних обставин. Перший – за рахунок зменшення попиту на будівельні послуги внаслідок економічних та безпекових ризиків підприємства розширило свої можливості щодо надання послуг, а також скоротило витрати підприємства. Це також пов'язано з впливом інфляційного процесу, який в сучасних умовах є передумовою зростання цін на собівартість надання послуг. Слід зауважити, що досліджуване будівельне підприємство робить все можливе для того, щоб реалізувати свої будівельні роботи за кращою ціною тому не скорочує витрати на підвищення кваліфікації працівників та закупівлю. Саме цей фактор зумовив зменшення чистого доходу від реалізації в 2022 році в порівнянні з 2020 роком на 5 199,5 тис. грн. Однак на мою думку така політика в майбутньому може привезти до його значного збільшення особливо коли ринок будівельних послуг відновлюватиме попит.

Далі проаналізуємо показники фінансової звітності ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» за три роки.(табл. 2.2-2.4).

Зауважимо, що товариство з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС», починаючи із 2017 року, диверсифікує свою діяльність. Так, щоб витримати конкуренцію, ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» надає будівельні послуги не лише в якості субпідрядника для основного підрядника в чому є його основна спеціалізація а й виконує послуги як основний підрядник і самостійно залучає для допомоги у виконанні своїх робіт субпідрядників. На початковому етапі це підприємство створювалось лише як субпідрядний надавач будівельних послуг: фасадні роботи, демонтажні роботи, монтаж системи відеоспостереження, монтаж охоронної сигналізації, монтаж опалення, електромонтажні роботи. Тепер же ж підприємство працює як повноцінний підрядник надаючи послуги

повного ремонту офісних приміщень та квартир. Також компанія почала надавати і небудівельні послуги такі як: клінінг та окремо миття вікон.

Таблиця 2.2

Звіт про фінансові ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» результати, 2020 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7 064,2	9 138,0
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	0,3	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	7 064,5	9 138,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	6 326,4	(8 604,0
Інші операційні витрати	2180	693,5	(477,9
Інші витрати	2270	-	(-
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	7 019,9	(9 081,9
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	44,6	56,1
Податок на прибуток	2300	8,0	(10,1
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	36,6	46,0

Таблиця 2.3

Звіт про фінансові результати ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС», 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 598,4	7 064,2
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	0,4	0,3
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	4 598,8	7 064,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 706,0	(6 326,4
Інші операційні витрати	2180	837,6	(693,5
Інші витрати	2270	-	(-
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	4 543,6	(7 019,9
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	55,2	44,6
Податок на прибуток	2300	9,9	(8,0

Таблиця 2.4

Звіт про фінансові результати ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС», 2022 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 864,7	4 598,4
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	0,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 864,7	4 598,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	875,5	(3 706,0)
Інші операційні витрати	2180	884,0	(837,6)
Інші витрати	2270	-	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	1 759,5	(4 543,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	105,2	55,2
Податок на прибуток	2300	18,9	(9,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	86,3	45,3

Тому, ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» стало одним з небагатьох на Львівщині підприємств, які починаючи з 2018 році розширює свої можливості з надання послуг хоч і є невеликим підприємством і спочатку планувалось як дочірнє підприємство іншої фірми його засновника. Всього у Львівській області є близько двох сотень підприємств різної форми власності, які займаються наданням будівельних послуг. ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» займає свою важливу частку на цьому ринку і поступово розширяє свої можливості. Для покращення управління будівництвом з метою скорочення терміну будівництва важливими питаннями є покращення досвіду та співпраці на стороні виробництва.

В умовах широко розвинутої спеціалізації на будівельному майданчику одночасно виконують роботи десятки організацій різної відомчої підпорядкованості. При цьому працівники генпідрядника насамперед зосереджені на управлінні процесом будівництва і не можуть приділяти належної уваги координації діяльності субпідрядників.

Нам здається доцільним надавати спеціалізовані послуги в рамках організації ген підрядної організації.

Основне його завдання – координація діяльності всіх учасників будівництва, управління календарним плануванням та виконанням підрядних угод, а також контроль за виконанням календарних планів і договорів підряду, задачею готової будівельної продукції; введенням в експлуатацію потужностей і об'єктів. На перспективу також розробить програми вдосконалення технології виконання основних видів будівельно-монтажних робіт, передбачаючи технічне переоснащення технологічних процесів, комплексну механізацію та заміну ручної праці на трудомістких процесах.

Удосконалення технології виконання монтажних робіт повинно проводитися насамперед у зв'язку з переходами, що забезпечують заводську готовність комплексів, що складають технічну частину об'єкта. Підвищення ефективності будівельного виробництва безпосередньо залежить від удосконалення технічної та організаційної підготовки, удосконалення організації праці, раціонального використання робочого часу та максимального використання будівельної техніки. Підрядним організаціям дозволяється постійно втрачати робочий час з різних об'єктивних і суб'єктивних причин.

Виконання будівельно-монтажних робіт в умовах діючого виробництва є менш ефективним, ніж нове будівництво, оскільки використання високопродуктивного обладнання та прогресивних технологій складніше, темпи будівництва нижчі, вага конструкції більша. Це стає об'єктивно складніше. Збільшується фізична праця, зростає робоча сила, погіршуються техніко-економічні показники праці в будівельній сфері.

Для усунення цих негативних факторів доцільно створити структурний відділ у системі підрядних організацій та підрозділів, що спеціалізуються на виконанні робіт з благоустрою. Діяльність такої організації рекомендується планувати на найближчу перспективу з урахуванням деталей її роботи. Машинобудівним компаніям необхідно буде вирішити питання економічної

доцільності виробництва машин і механізмів для реконструкції існуючих потужностей або для технологічної модернізації.

Нові умови господарювання зумовили поліпшення відтворювальної структури інвестицій - збільшується їх частка на реконструкцію й технічне переозброєння діючих підприємств. Заміна морально застарілих і фізично зношених знарядь праці на новій технологічній основі потребує комплексного підходу до проведення робіт з реконструкції.

Практика показує, що технічне переоснащення та реконструкція діючих підприємств зменшує питомі капітальні вкладення на 10-25%, а в окремих випадках вдвічі, а порівняно з новим будівництвом легше нарощувати встановлені потужності та окупності витрат, скорочуються терміни освоєння введених потужностей.

Контроль якості продукції традиційно вважався особливою сферою діяльності, оскільки в капіталістичних країнах конкуренція визначає увагу до питань якості. Для багатьох компаній характерна наявність виключно якісних послуг, з чітким розподілом функцій і відповідальності. Очолює такий відділ менеджер (наприклад, у США це, як правило, віце-президент корпорації), який несе повну відповідальність за всі питання управління якістю. Менеджер з питань якості координує розробку перспективних проектів, пов'язаних з використанням науково-технічних досягнень і створенням стандартів на нову продукцію, вимог підприємства до якості матеріалів і обладнання за сучасними методами контролю якості.. На ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» ці обов'язки виконує директор Мельничук Ігор Петрович.

Надання будівельних послуг визначає спеціалізацію підприємства.

У табл. 2.5 представимо структуру та загальну вартість послуг, які надає ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС».

Подані дані засвідчують, що основними послугами досліджуваного підприємства очікувано є надання будівельних робіт. Так, в рамках будівельних робіт найголовнішими є послуги з ремонту без конкретизації об'єктів та демонтажу. Надання інших послуг як зазначалося раніше є новими

для підприємства проте він вже займає велику частку в структурі послуг підприємства, хоч їх перелік не надто широкий. Здебільшого це послуги клінінгу.

Таблиця 2.5

Структура послуг «ВТК БУД СЕРВІС»

Види послуги	2020р.		2021р.		2022р.		В серед. за 3 роки	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
<i>фасадні роботи</i>	1795.81	24,5	1238.30	19.5	453.08	21.6	1162.4	21,8
<i>Ремонт</i>	4395.99	58,0	3616.01	57.1	650.25	31.0	2887.42	50,0
<i>Демонтаж</i>	199.81	4,7	298.46	4.7	578.93	27.6	359.07	11,2
<i>Клінінг</i>	58.64	0,8	457.21	7.2	69.22	3.3	195.02	3,9
<i>Монтаж сигналізації та відеонгляду</i>	366.49	5.0	359.26	5.5	157.32	7.5	294.36	6.0
<i>Монтаж опалення</i>	513.08	7,0	381.01	6.0	188.78	9.0	360.96	7.3
<i>Всього по господарству</i>	7329.82	100,0	6350.25	100,0	2097.58	100,0	5259.22	X

Послуги ремонту, демонтажу та клінінгу потребують витрат, які характеризують вартість надання послуг підприємства «ВТК БУД СЕРВІС». Витрати товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС» складаються зі матеріальні витрати, в основному це матеріали для надання послуг, заробітної плати, відрахувань на соціальні заходи амортизаційних витрат та інших операційних витрат, які набувають форми собівартості послуг, які надаються підприємством. Різниця між вартістю послуг та її собівартістю становить величину прибутку підприємства «ВТК БУД СЕРВІС». Витрати підприємства виражають реальні підприємницькі відносини ринкової системи господарювання.

Структура витрат має значний вплив на ефективність і конкурентоспроможність компанії. Слід також зазначити, що ефективність, конкурентоспроможність і вартість будівельної компанії взаємозалежні. Так, з

одного боку, висока вартість виробництва може свідчити про високу якість наданої послуги та великий досвід її надання. При цьому збільшення вартості в динаміці призводить до зниження рентабельності та рентабельності, оскільки в основу ціноутворення покладено об'ємні та вартісні показники собівартості певного виду будівельного матеріалу. Загальні витрати підприємства за видами витрат узагальнюються у формі 2 річної фінансової звітності «Фінансовий звіт». У табл. 2.6 надано структури операційних витрат ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС».

Таблиця 2.6

Аналіз структури операційних витрат «ВТК БУД СЕРВІС»

Елементи операційних витрат	Роки					
	2020		2021		2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Операційні витрати підприємства, в т.ч.:	7867	100,0	4551	100,0	2279	100,0
- матеріальні витрати	4703	69,4	2007	71,3	342	81,5
- витрати на оплату праці	519	14,0	689	15,8	690	10,8
- відрахування на соціальні заходи	107	7,2	141	3,6	152	2,7
- амортизація	45	6,4	216	5,8	148	3,2
- інші операційні витрати	12	3,1	9	3,4	29	1,8

Оцінка структури операційних витрат товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС» за досліджуваний період показує, що домінує стаття «Матеріальні витрати». За трирічний період частка витрат на сировину в структурі операційних витрат коливалася від 69 до 81%. Навпаки, відносно низька питома вага статті «Витрати на оплату праці» підтверджує певну сезонність у наданні основних послуг будівельними організаціями. Спостерігаємо також цікаву закономірність: рушійна сила збільшення питомої частки витрат на сировину протилежна рушійній силі зменшення питомої частки витрат на робочу силу.

Так, у 2022 році порівняно з 2020 роком витрати на сировину збільшуються на 4361 тис. гривень, або на 12,1%. При цьому загальні витрати на оплату праці також зросли на 171 тис.грн., але питома вага зменшилася на 3,2 %. Зменшення виплат на соціальні заходи корелює зі зміною вартості робочої сили, оскільки ці величини взаємозалежні. Під впливом інфляційних факторів та цінової різниці на ринку будівництва та послуг загальні операційні витрати зменшилися на 5588 тис. грн., що еквівалентно 28,9%. Крім того, цінова різниця також безпосередньо впливає на формування амортизаційного фонду ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС». Збільшується нарахована суми амортизації, але зменшується її питома вага.

Оцінка сучасного стану виробництва товарів і послуг, що надаються досліджуваним підприємством, свідчить що характер діяльності є екстенсивний, що означає надмірне використання товарно-матеріальних цінностей підприємства без удосконалення його технологічної бази організації виробництва та праці. Товариство з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС», як і більшість будівельних компаній все ще залишається капітало- і трудомісткими, використовуючи у своїй господарській діяльності застаріле обладнання та інші методи праці, які позбавлені належного контролю за використанням матеріальних ресурсів, водночас підприємство характеризується доволі значним рівнем стимулювання найманих працівників. обліку та аналітичного забезпечення управління будівельними послугами та роботами підтвердила великий вплив кризи спричиненою російською агресією будівельного сектору і не сприяє виконанню вимог системи управління, а також не покриває належним чином інформаційний масив, необхідний для керівництва, щоб примати виважені управлінські рішення для досягнення стратегічних цілей і завдання розвитку підприємства.

Основними стратегічними завданнями товариство з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС» є створення умов для постійного розвитку та збільшення можливостей для надання і якісного виконання послуг як будівельних так і інших, забезпечення замовників належними та якісними

результатами, а робітників – стабільними та високооплачуваними робочими місцями. При цьому стратегічний вимір посилює актуальність розширення кількості та якості наданих підприємством послуг та збільшення штату постійних працівників, що надають послуги. При цьому товариство з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС» продовжує планувати орієнтацію на внутрішній ринок, оскільки масштаб компанії не створює сприятливих умов для здійснення імпортно-експортної діяльності з надання послуг.

Для досягнення цих цілей у будівельному підприємстві «ВТК БУД СЕРВІС» вимагає використання обліково-аналітичної інформації для побудови системи управління, що враховує потреби всіх учасників. Розглядаючи потоки обліково-аналітичної інформації в будівельній галузі як систему забезпечення сталого соціально-економічного розвитку будівельної галузі та забезпечення населення житлом у зв'язку з кон'юнктурою ринкового середовища та погіршенням економічної та соціальної ситуації. Незважаючи на те, що економіка країни перейшла на ринкові принципи, основним завданням бухгалтерського обліку та аналізу на будівельному підприємстві все ще є оцінка виконання планових завдань підприємства, витрати коштів та прибутку.

Дослідження підтверджують, що на практиці бухгалтерським процесам часто надається пріоритет, а результати бухгалтерських даних аналізуються щомісяця або щокварталу.

Моніторинг людських ресурсів і планування робочої сили також є інноваційними підходами. Деякі організації залишили цю роль керівництву різних компаній, але беруть активну участь у брендингу роботодавця. Це не проблема, якщо вони стратегічно підходять до розвитку співробітників і працюють над розвитком організаційної діяльності [8].

Їм також потрібна команда висококваліфікованих експертів, щоб надавати якісні поради щодо покращення продуктивності. Очікується, що їхній бюджет на навчання також збільшиться в міру зростання конкретних організаційних потреб. Мета полягає в тому, щоб організації досягли своїх стратегічних цілей.

Тому управління людськими ресурсами є незамінним для всіх інших організацій і колективних підприємств, оскільки всі галузі та організації орієнтовані на отримання прибутку.

Велика відповідальність роботодавців полягає у створенні належних і привабливих умов праці для працівників, щоб досягти максимальної продуктивності. Управління людськими ресурсами є важливим для будь-якої іншої організації та колективу, тому щогалузі та організації зосереджені лише на прибутках. Роботодавці несуть велику відповідальність за створення належних і привабливих умов праці для працівників, щоб досягти максимальної продуктивності. Відповідальність за ці умови праці лежить на менеджері з персоналу, який є сполучною ланкою між працівником і роботодавцем.

Також можна сформулювати основні проблеми системи управління персоналом будівельних організацій в епоху цифровізації:

1. Відсутність цінності командної роботи через велику кількість працівників і можливість працювати здалеку.

2. Відсутність взаєморозуміння між працівниками та керівництвом, а також відсутність навичок у сфері роботи та можлива відсутність робочої техніки та обладнання. Це може означати, що, незважаючи на зусилля цих організацій, програма HR все ще має певні елементи, які перешкоджають її розвитку.

3. Ще одна проблема, яка потребує втручання, — це врегулювання конфліктів, які можуть виникнути між різними працівниками або з керівництвом. До вирішення суперечок можуть бути залучені сторонні агентства.

4. Здатність компанії позитивно впливати та мотивувати майбутніх працівників через конкурентні умови оплати праці. На жаль, втрата хорошого працівника може негативно вплинути на моральний стан інших працівників, що також може бути непростим завданням.

5. Знайдіть та утримайте відповідальних працівників, які подадуть позитивний приклад та сприятимуть продуктивній праці.

6. Розширюйте можливості навчання, щоб допомогти працівникам збільшити мобільність.

Одним із найважливіших викликів для управління людськими ресурсами є розвиток лідерства, який у сучасному цифровому суспільстві має бути ключовою стратегічною ініціативою. Фахівці з персоналу повинні надати структури, процеси, інструменти та критичні перспективи, щоб зробити найкращий вибір і розвинути майбутніх лідерів організації. Найбільш загальним показником ефективності та прибутковості будівельної компанії є рентабельність. В сучасних економічних умовах керівникам підприємств необхідно звертати увагу в основному на величину отриманого прибутку та показники рентабельності бізнесу. Різноманітні показники прибутковості використовуються як найважливіші інструменти інвестиційної політики для аналізу ефективності управління компанією та визначення її майбутнього процвітання.

Основні фактори, які найбільш негативно впливають на фінансовий стан підприємств будівельного комплексу: неплатоспроможність замовників, висока вартість сировини, брак обігових коштів, Високий коефіцієнт комерційної кредитоздатності, економічна та політична ситуація, високий ризик.

Для ефективного управління бізнесом необхідно чітко спланувати свою діяльність, вибудувати стратегію і тактику економічної та фінансової діяльності, щоб компанія могла досягти довгострокового успіху на ринку. Необхідно регулярно збирати та аналізувати інформацію про ситуацію на ринку та власні можливості [9].

Основною причиною нижчих обсягів рентабельності будівельних підприємств у 2022 році був низький попит на будівельні послуги, що були виникненні несприятливими безпековими та економічними умовами. Разом з тим щорічне здорожчання матеріалів, пального, устаткування ускладнює дотримання технологічного процесу в будівельних роботах і послугах. Тому для збільшення обсягів надання послуг доцільно впроваджувати інновації та приділити увагу. Найперше в умовах низького попиту та високої конкуренції

слід домогтися використання якісного устаткування, а в перспективі – застосування новітніх методів виконання будівельних робіт, які дозволили б отримати підприємству конкурентну перевагу в таких умовах.

Послуги ремонту у звітному 2022 році становило 650.25 тис. грн., що відповідає лише 36,6 % рівня 2021 року. Щоб зупинити спад надання цієї послуги у «ВТК БУД СЕРВІС» розширюють свої можливості по наданню ремонтних послуг з використанням допомоги малих підприємств та підвищення кваліфікації персоналу.

В управлінському обліку ставляться управлінські завдання, вирішення яких потребує традиційного обліку, особливо обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, обліку витрат, але також необхідні знання техніко-економічного планування, статистики, аналізу господарської діяльності. Отже, сутність управлінського обліку визначається як система обліку витрат і доходів, розподілу, планування, оцінки, контролю та аналізу, систематизації інформації для прийняття рішень. До основних завдань управлінського обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості будівельної продукції належить:

- облік обсягу виконаних робіт та наданих послуг;
- облік фактичних витрат на виробництво продукції та контроль за використанням матеріальних, трудових та інших ресурсів;
- калькулювання собівартості будівельної продукції і контроль виконанням бізнес-плану по собівартості;
- виявлення резервів зниження собівартості будівельних робіт.

Щоб контролювати витрати виробництва, необхідно знати особливості будівельної галузі.

Найважливіші з них:

1. Тривалість операційного циклу.
2. Невідповідність між процесом будівництва та кінцевим продуктом.
3. Виробничий процес у будівництві відбувається з рухомими та нерухомими об'єктами праці робітників, будівельними машинами та механізмами.

4. Оскільки процес будівництва є довгостроковим, то в бухгалтерському обліку відображається поступове накопичення витрат по кожному об'єкту.

5. Будівельні організації самостійно розширюють найменування статей витрат на виконання будівельних робіт.

6. Оскільки загальновиробничі витрати не поділяються на постійні та змінні, то постійні загальновиробничі витрати не поділяються на постійні розподілені витрати та постійні нерозподілені витрати.

7. Стаття особливих витрат будівельної організації — витрати на експлуатацію будівельних машин і устаткування, які обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». [10].

Собівартість будівельних робіт ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» залишаються порівняно невисокими відносно їх конкурентів однак криза спричинена безпековими і економічними проблемами впливає на значне скорочення рентабельності підприємства, однак підприємство намагається змінити цю негативну тенденцію шляхом розвитку можливостей підприємства в наданні інших видів послуг, знаходження надійних контрагентів-постачальників та розширення клієнтської бази, а також підвищуючи кваліфікацію, як робочого, так і адміністративного складу працівників.

Ліквідність характеризує здатність компанії швидко перетворювати активи в готівку. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують, наскільки достатньо ліквідних (оборотних) активів для оплати короткострокових зобов'язань - короткострокової заборгованості. Короткострокова ліквідність компанії визначається її здатністю покривати своїх короткострокових зобов'язань.

Короткостроковий період зазвичай розуміється як максимум один рік, хоча іноді він також визначається операційним циклом. Є багато рівнів ліквідності. Недостатня ліквідність часто означає, що компанія не може використати хорошими бізнес-можливостями, які виникають. На цьому етапі

недостатня ліквідність означає відсутність свободи вибору, що обмежує свободу діяльності керівництва.

Збільшення дефіциту ліквідності означає те, що компанія не може оплатити власні поточні борги та зобов'язання. Це може призвести до продажу багатьох довгострокових інвестицій та активів, а в гіршому випадку – до неплатоспроможності та банкрутства. Ліквідність важлива, оскільки якщо компанія не може сплатити свої поточні зобов'язання вчасно, її стійкість буде поставлена під сумнів. Це виключає всі інші показники діяльності компанії.

Зробимо оцінку показників платоспроможності ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз показників платоспроможності ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

Показники	На кінець 2021 р.	На кінець 2022р.	Теоретично виправдана величина	Відхилення за звітний період	Відхилення проти ТВВ
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАЛ)	0,4	0,5	0,6	-	0,20
Проміжний коефіцієнт ліквідності (ПКЛ)	0,1	0,1	0,8	-	0,7
Загальний коефіцієнт ліквідності (ЗКЛ)	0,9	0,4	3,0	-	1,8

Як свідчать дані таблиці 2.7 підприємство є платоспроможним. Воно має достатньої кількості грошових коштів, щоб в даний момент покрити кредиторську заборгованість, однак у 2022 році кількість грошових коштів зменшилась порівняно з 2021 роком. Підприємство також зможе покрити кредиторську заборгованість у тому випадку, коли реалізує свої виробничі запаси.

У 2022 році спостерігається тенденція до зменшення загальної платоспроможності господарства порівняно з 2021 роком. Це пов'язано з тим, що підприємство узяло більшу суму кредиту у банку. Проміжна

платоспроможність підприємства зменшилася майже в два рази в період з 2021 по 2022 рік.

Здійснюючи свою господарську діяльність компанії вступають у розрахункові взаємовідносини з іншими компаніями, організаціями і особами. У ході таких взаємовідносин виникає дебіторська і кредиторська заборгованість. Здійснюючи її аналіз можна побачити чи є підприємство платоспроможним, скільки грошових коштів воно заборгувало і скільки йому винні контрагенти, яка заборгованість перевищує, чи є у підприємства можливості, щодо покриття кредиторської заборгованості. Здійснимо аналіз заборгованості ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС», тис. грн.

Показники	Станом на 31.12.2021 р.	Станом на 31.12.2022 р.	Відхилення, +/-
<i>Дебіторська заборгованість, всього:</i>	-	-	-
т.ч. за товари, роботи і послуги	-	-	-
з бюджетом	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	423.1	22.9	-400.2
<i>Кредиторська заборгованість, всього:</i>			
В т.ч. короткострокові кредити банків	-	-	-
за товари, роботи і послуги	564.9	291.1	-273.8
з одержаних авансів	-	-	-
з бюджетом	9.9	18.9	9
із внутрішніх розрахунків	-	-	-
зі страхування	-	-	-
з оплати праці	-	-	-
з учасниками	-	-	-
інші поточні зобов'язання	659.1	70.0	-589.1

Аналізуючи дані таблиці 2.8 можна зробити висновок, що загалом і дебіторська і кредиторська заборгованість зменшилися. Це є позитивною тенденцією у діяльності підприємства. Оскільки зменшення дебіторської заборгованості свідчить про те, що покупці почали вчасно розплачуватися за надані підприємством послуги. Кредиторська заборгованість також зменшилася, однак немає даних щодо заборгованість з оплати праці, зі

страхування і за товари, роботи і послуги і короткострокові кредити. Це не дає можливість надати об'єктивну і неупереджену оцінку стану заборгованості підприємства. На мою думку підприємству варто було б зайнятися цим питанням більш ґрунтовно.

2.2. Організація облікової та контрольної роботи в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

Організація облікової роботи в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» здійснюється самим керівником, оскільки Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначає правові принципи регулювання організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності та поширюється на всіх юридичних осіб.

Керівник підприємства несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та відображення фактів усіх господарських операцій в первинних документах, зберігання оброблених документів у реєстрах та звітність у встановлені терміни, але не менше трьох років.

Головний бухгалтер забезпечує чітку організацію бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві відповідно до чинних нормативно-правових документів із застосуванням прогресивних форм і методів обліку; Участь у роботі з правового обслуговування щодо відшкодування завданих підприємству матеріальних збитків та участь у проведенні економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності цього суб'єкта, супроводі органів контролю, контроль за визначенням і мобілізацією резервів та контроль за діяльністю підрозділів і служб щодо забезпечення дотримання нормативних документів з документального забезпечення та обліку господарських процесів. Облік в бухгалтерії частково автоматизований, зокрема розрахунки за виплатами працівникам здійснюються за допомогою програмного забезпечення представленого у вигляді бухгалтерської програми BAS (БАС) Бухгалтерія.

У здійсненні внутрігосподарського контролю в підприємстві провідне місце займають працівники бухгалтерії, зокрема головний бухгалтер. Відповідно до нормативних документів головний бухгалтер підприємства разом із керівниками відповідних підрозділів і служб зобов'язаний контролювати оформлення, оприбуткування та відпуск товарно-матеріальних цінностей, витрати на заробітну плату, додержання штатної, фінансової і платіжної дисципліни, законності списання дебіторської та кредиторської заборгованості таке інше. Функції контролю головний бухгалтер здійснює безпосередньо через апарат бухгалтерії.

Головний бухгалтер здійснює контрольні функції безпосередньо через бухгалтерію. Внутрішній економічний контроль включає функції контролю, які здійснюють власники підприємства відповідно до чинного законодавства. Завданням внутрішньогосподарського контролю є перевірка господарської діяльності виробничого цеху, виконання виробничо-фінансових планів, раціонального використання праці, методів роботи бригад і підрозділів і впровадження прогресивних технологій для запобігання розтрати матеріалів і коштів, раціонального використання робочої сили, впровадження методів праці і прогресивної технології в бригадах, дільницях, цехах та інших виробничих підрозділах, забезпечення збереження коштів і товарно-матеріальних цінностей, економічного витрачання сировини і паливо-мастильних матеріалів, випуск продукції високої якості, яка має попит на ринку. Тому оперативний контроль керівник та спеціалісти здійснюють шляхом візуальних спостережень, періодичних спостережень зберігання запасів та проведенням інвентаризації. Працівники бухгалтерії на перше число кожного місяця звіряють залишки даних бухгалтерського обліку із складським обліком матеріально-відповідальних осіб, а також проводять вибірккові перевірки.

Таким чином, зазначу, що в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» ревізійні функції виконує головний бухгалтер підприємства. Вона відповідає за контрольню-ревізійну роботу на підприємстві. На загальних зборах працівників підприємства бухгалтер звітує перед працівниками.

У строки, встановлені керівником підприємства, але не рідше одного разу в квартал, у досліджуваному підприємстві проводять раптову ревізію банківських виписок з повним перерахуванням всіх операцій і їх співвідношенням з фактичним залишком на рахунках підприємства. За її результатами бухгалтер складає акт встановленої форми.

2.3. Документальне оформлення виробничих запасів підприємства

Сучасна концепція бухгалтерського обліку базується на своєчасному, повному, достовірному та об'єктивному обліку всіх господарських операцій з використанням оригінальних методів обліку. Первинний документ щодо процесів, пов'язаних з наданням будівельних робіт та послуг в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» забезпечений доказами з основної бухгалтерії. Такий прийом дає можливість отримувати онлайн інформацію, яка надзвичайно важлива для управління діяльністю підприємства та його інвентаризації, а також для глибшої оцінки товарної діяльності, бізнесу та виробництва підприємства в цілому.

Тому обґрунтованість і правильність управлінських рішень залежать від умов надходження та обробки основного документа, його повноти та достовірності. Правильна та обґрунтована організація обліку виробничих запасів забезпечується чіткою системою документообігу. Усі дії, пов'язані з отриманням, передачею та відпуском фізичних активів, повинні бути оформлені в основних документах. Первинні документи є основою матеріального обліку. Досліджувати порядок документального оформлення операцій із запасами доцільно починати з оцінки існуючої системи їх бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Такий підхід необхідно зреалізувати для з'ясування специфіки систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю конкретного підприємства, а також загальних підходів до системи обліку запасів, включаючи максимізацію використання результатів внутрішнього контролю; виявлення та нівелювання слабких місць організації

бухгалтерського обліку та конструкції системи внутрішнього контролю; чинної нормативно-правової бази тощо.

В цілях організації первинного обліку первинні документи класифікують на такі види:

- первинні документи щодо обліку оприбуткування запасів, які придбані на стороні, або відпущені (реалізовані) на сторону;
- щодо операцій складського обліку і внутрішньогосподарського переміщення запасів;
- первинні документи щодо використання (списання) сировини,
- первинні документи щодо використання (списання) матеріалів на виробництво чи власні потреби.

Таким чином, підприємства в момент надходження запасів складають такі первинні документи: прибутковий ордер; накладну на внутрішнє переміщення; накладну; відомість 3.3 аналітичного обліку розрахунків з постачальника та підрядниками; картку складського обліку матеріалів; довіреність; реєстр здачі документів у бухгалтерію тощо.

Підприємства приймають і оприбутковують матеріали, що приходять від постачальників, на склади підприємства, оформляючи їх відповідним чином на основі складання типової форми №М-4 «Прибутковий ордер». Цей первинний документ виписують на підставі видаткової накладної постачальника та інших супровідних документів. Якщо виявлені невідповідності у кількості матеріальних цінностей, що надійшли від постачальника, їх асортименту, якості і фізичного вигляду, зафіксованих у накладних та інших документах постачальника, то складається типова форма №7 «Акт про приймання матеріалів». Акт формують у двох примірниках: один є підґрунтям для оприбуткування цінностей на склад комірником; другий передають до юридичного відділу для формування і пред'явлення претензій постачальнику. Матеріальні цінності, які підприємство отримало від постачальника автомобільним транспортом, оприбутковують на склад підприємства-покупця

на підставі товарно-транспортної накладної, що одержують від вантажовідправника.

Прибутковий ордер – це первинний документ, який використовують для оформлення операцій оприбуткування матеріалів, що надійшли на підприємство від постачальника або оприбутковані з виробництва. Прибутковий ордер – первинний документ для оперативного обліку на складах, що в подальшому є підставою аналітичного та синтетичний обліку надходження запасів. Заповнюється прибутковий ордер за умови відсутності якісних та кількісних розбіжностей з документами постачальників щодо предмету операції, а також при оприбуткування запасів з виробництва. Заповнює прибутковий ордер матеріально відповідальна особа. Номер прибутковому ордеру присвоює бухгалтер. Відтак працівник складу отримує заздалегідь зброшуровану і пронумеровану кількість прибуткових ордерів. Ці документи складають за умови наявності у підприємства складів.

У відомості 3.3 аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками зазначають наступні реквізити: порядковий номер операції; реєстраційний номер розрахунку; назву постачальника; залишок на початок місяця за дебетом чи кредитом по бухгалтерському рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» в дебет інших бухгалтерських рахунків; заборгованість за товар, що не надійшов; суми акцепту по рахунках постачання; відмітки про оплату; залишок на кінець місяця по дебету чи кредиту; а в кінці місяця підводять підсумки за колонками та ставлять дату закінчення відомості і підпис виконавця.

У картці складського обліку відображають наступні реквізити: назву підприємства; номер складу, стелажу, комірки; номер запису; одиницю виміру; марку, сорт матеріалу; облікову ціну, номенклатурний номер; найменування матеріалу; дату запису; номер документа; порядковий номер запису згідно із складською реєстрацією; від кого отримано, а також кому відпущено; надходження, витрачання та залишок запасів; контроль (підпис, дата). Даний документ заповнюють до його завершення, тобто до завершення вільних рядків.

Накладну на внутрішнє переміщення матеріалів застосовують для обліку руху запасів та інших матеріалів всередині підприємства. Використовують здебільшого для оперативного обліку на складах, що згодом є підставою для аналітичного та синтетичного обліку руху запасів у бухгалтерії підприємства.

Проведення інвентаризації запасів та інших матеріальних активів оформляють інвентаризаційним описом де вказують такі реквізити: номер за порядком; назву запасів та інших цінностей, їх фактичну кількість. Згодом у бухгалтерії проставляють ціну і суму. Після закінчення перевірки зазначають загальну кількість порядкових номерів, загальний підсумок конкретних запасів та цінностей у вартісному вимірнику цифрами та прописом, ставлять підписи всі члени комісії. Лише після цього матеріально-відповідальна особа проставляє свій підпис про те, що інвентаризація проведена в її присутності і вона не має претензій до комісії.

Відомість обліку залишків матеріалів на складі складають на основі індивідуальних звітів матеріально-відповідальної особи. Цей документ показує рух матеріальних цінностей на складі за день, відтак у ньому показують такі реквізити: дату складання; код та найменування запасу чи іншого матеріалу; одиниці виміру; оцінка; залишок на початок (кількість і сума) звітного періоду; надходження впродовж звітного періоду (кількість і сума); витрачання впродовж звітного періоду (кількість і сума); залишок на кінець звітного періоду (кількість і сума); залишок загалом по складі.

При вибутті запасів на виробничі потреби чи реалізацію на підприємствах використовують такі документи: товарно-транспортна накладна; лімітно-забірна картка; вимога; накладна на відпуск матеріалів на сторону; рахунок.

Накладну на внутрішнє переміщення матеріалів застосовують для обліку руху матеріалів всередині підприємства. При цьому використовують для оперативного обліку на складах, а також як підґрунтя для аналітичного та синтетичного обліку руху запасів у бухгалтерії. Проведення інвентаризації оформляють інвентаризаційним описом де вказують: номер по порядку; назву цінностей, їх фактичну кількість, а в бухгалтерії проставляють ціну і суму.

Відпуск сировини і матеріалів у виробництво – це їх витрачання безпосередньо для виготовлення продукції, а також для ремонтних та господарських потреб. Основним документом, що засвідчує витрачання матеріалів із складу для внутрішньогосподарських потреб є накладна-вимога (ПФ №М-11). Типову форму №М-11 Накладну-вимогу на відпуск матеріалів виписують у двох примірниках під час надходження невикористаних матеріалів із цехів свого підприємства у двох примірниках: один примірник залишають у того, хто здавав, другий – у одержувача.

Товарно-транспортна накладна призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автотранспортом. Використовується для кількісного та якісного обліку запасів. Складається у чотирьох екземплярах (1-2 грузоодержувачу, 3-4 автотранспортному підприємству). В ній записують такі реквізити: номер накладної; марку та номер автомобіля; автотранспортне підприємство; прізвище ім'я по батькові водія; назви постачальника і покупця; місце навантаження та розвантаження; інформацію про вантаж (номенклатурний код, назва запасу чи товару, одиницю виміру, кількість, ціну, суму, вагу тощо); посаду, ПІБ вантажовідправника та вантажоодержувача.

Відпуск матеріалів у середині підприємства, якщо він систематично повторюються, можна оформляти лімітно-забірними картками, які об'єднують у собі як розпорядчий документ, який містить ліміт відпуску, так і накопичувальний виправдний документ, який підтверджує багаторазовий відпуск із складу матеріалів. Лімітно-забірна картка, призначена для оформлення відпуску матеріалів, які систематично споживаються для виготовлення продукції. Лімітно-забірна карта виконує і контрольну функцію за дотриманням встановлених лімітів відпуску запасів на виробничі потреби. Лімітно-забірні картки форми №№М-8 та М-9, М-28 та М-28а складають бухгалтери заздалегідь напередодні одержання запасів. Їх візує відділ постачання. Цей первинний документ є доказовим джерелом для списання матеріальних цінностей зі складу.

Вимога заповнюється під час разового відпуску запасів на виробничі та господарські потреби. У цьому документі зазначають такі реквізити: номер вимоги; назву підприємства; дату; склад; цех чи відділ одержувач; кореспондуючий бухгалтерський рахунок; номенклатурний номер; через кого здійснюється видача запасу, хто запросив та хто дозволив видачу; назва, сорт, марка запасів; одиниця виміру; кількість; ціна; сума; порядковий номер запису; хто відпустив та одержав запаси.

Відпуск запасів на сторону виконується на підставі договорів, нарядів та інших документів і письмового розпорядження (дозволу) керівника підприємства. Накладну на відпуск матеріалів на сторону застосовують для оформлення такого відпуску запасів виробничим підрозділам підприємства, об'єднанням чи стороннім організаціям. При реалізації запасів «на сторону» бухгалтерія виписує рахунок у якому зазначають такі реквізити: назву підприємства покупця, його адресу, номер поточного рахунка та назву банку; дату; вказують доповнення; найменування; одиницю виміру; кількість; ціну; суму; підписи директора, головного бухгалтера, особи яка відпускає запаси і яка їх отримує.

Внутрішнє переміщення запасів із складу на склад оформляють Накладною-вимогою типової форми №М-11. Цим же документом оформляють передачу відходів виробництва на склад і повернення невикористаних у виробництві матеріалів. Складський облік виробничих запасів на складі здійснюється за допомогою карток за типовою формою №М-12. Записи в картках ведуть матеріально відповідальні особи на підставі первинних документів, що підтверджують рух запасів, їх складаються у день здійснення операції. Завідуючий складом щоденно записує до складської картотеки всі операції надходження і витрат матеріалів за їх номенклатурними номерами по порядку з початку року чи кварталу.

Реєстр приймання-видачі документів (форма №М-13) застосовують для реєстрації прибутково-видаткових документів щодо обліку руху запасів, які здаються до бухгалтерії. Реєстр складається в одному примірнику матеріально

відповідальною особою та здається до бухгалтерії підприємства (організації) разом з первинними документами та необхідними додатками.

Відомість обліку залишків матеріалів на складі (форма №М-14) ведуть на підприємствах (в організаціях), які обліковують матеріали за оперативно-бухгалтерським методом. Відомість обліку залишків заповнюють за даними карток складського обліку, перевірених бухгалтерією. Вірогідність перенесення залишків до відомості підтверджується підписом особи, яка перевіряє.

Акт про приймання устаткування (форма №М-15) використовується для оформлення та постановки на баланс устаткування, що надійшло на склад для встановлення. У випадку неможливості забезпечити якісне приймання устаткування при його надходженні на склад, «Акт про приймання устаткування» (форма №М-15) є попереднім, що складається за зовнішнім оглядом. Якщо в момент надходження устаткування монтажу підрядник для монтажу ще не визначений або не приступив до роботи, наступна передача їй обладнання оформляється «Актом приймання-передачі обладнання до монтажу» (форма №М-15а).

На дефекти, що виявляються в процесі ревізії, монтажу або випробування устаткування, складається «Акт про виявлені дефекти устаткування» (форма №М-17). Матеріальний ярлик (форма №М-16) призначений для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера, що знаходиться в місцях зберігання. Бланк ярлика заповнюється завідувачем складом на кожний номенклатурний номер матеріальних цінностей. Заповнений усіма необхідними даними ярлик прикріплюють до місця зберігання матеріальних цінностей, що служить для них паспортом.

Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу (форма №М-18) використовується для контролю за відхиленням фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу і для контролю залишків матеріалів, що знаходяться без руху. Довідку заповнюють на підставі даних складського обліку матеріалів (типова форма

№М-18). Критерій для включення даних у довідку встановлює відділ матеріально-технічного постачання підприємства (організації).

Матеріальний звіт (форма №М-19) застосовують в будівельних організаціях у тих випадках, коли матеріально відповідальною особою є начальник ділянки (виконавець робіт). Звіти про рух матеріальних цінностей складають матеріально відповідальні особи виключно у кількісному виразі та в одному примірнику і подають до бухгалтерії підприємства після закінчення місяця. Разом із таким звітом про рух матеріальних цінностей бухгалтерії подають усі первинні документи щодо оприбуткування та витрачання запасів із інформацією щодо кількості документів та їх номерів окремо в розрізі надходження та витрачання.

Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей (форма №М-21) складається під час зняття натуральних залишків запасів та інших товарно-матеріальних цінностей у розрізі кожного окремого складу, ділянки, об'єкту, які знаходяться у матеріально відповідальних осіб. В описі вказують найменування матеріалів, їх номенклатурні номери, тип, сорт, розмір та інші ознаки і характеристики. В кінці інвентаризаційного опису свої підписи проставляють усі члени комісії та матеріально відповідальні особи.

Акт про витрату давальницьких матеріалів (форма №М-23) застосовують для оформлення витрат матеріалів, що перебувають на зберіганні у виробничого підприємства, але належать замовнику. Згодом такі матеріали витрачатимуться будівельною або монтажною організацією, яка виконує роботи.

Картка обліку устаткування для установа (форма №М-26) складається у відділі обладнання або бухгалтерії підприємства, яке провадить будівництво (або у відділі капітального будівництва діючого підприємства). Вважаємо, що документальне оформлення операцій із запасами також може здійснюватися за допомогою внутрішніх робочих документів, до яких слід відносити записи (форми, таблиці, розрахунки тощо).

ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» має такі робочі документи: Товарно-транспортні накладні, видаткові накладні, рахунки на оплату, матеріальний звіт (форма №М-19).

Отже, лише належним чином організоване документальне оформлення операцій із запасами, дозволить побудувати на підприємстві якісну систему документообороту та забезпечить ефективне і раціональне використання наявних матеріальних ресурсів.

Первинний облік виробничих запасів будівельного підприємства є важливим етапом в управлінні матеріальними ресурсами та фінансами. Він включає в себе детальне фіксування всіх вхідних та вихідних операцій з матеріалами, що використовуються під час будівництва. Ось деякі кроки, які можна виконати при проведенні первинного обліку виробничих запасів на будівельному підприємстві:

Ідентифікація запасів: Початковий крок полягає у визначенні всіх матеріалів та обладнання, які використовуються на будівельному об'єкті.

Фіксація приходу матеріалів: Кожен раз, коли матеріали постачаються на будівельний об'єкт, вони повинні бути зареєстровані в системі обліку. Це може бути зроблено через приймально-здавальні акти, накладні або інші документи.

Фіксація витрат матеріалів: Під час будівництва матеріали використовуються, і їх витрати також повинні бути детально зареєстровані. Це може включати записи про використання, відрахування відповідних кількостей з загального запасу тощо.

Інвентаризація: Регулярна інвентаризація запасів дозволяє підтвердити, що фактичні запаси відповідають обліковим даним. Це важливо для запобігання втрат та виявлення можливих розбіжностей в обліку.

Оцінка запасів: Для фінансової звітності потрібно оцінити вартість запасів. Це може бути зроблено за допомогою різних методів, таких як FIFO (перші вийшли, перші вийшли), LIFO (останні вийшли, перші вийшли) або середня вартість.

Документування: Усі операції з матеріалами та запасами повинні бути документально оформлені, щоб забезпечити достовірність та можливість перевірки.

Внесення корективів та аналіз: Після завершення первинного обліку варто провести аналіз результатів та внести необхідні корективи до системи управління запасами.

Ці кроки допоможуть будівельному підприємству ефективно контролювати та управляти виробничими запасами, що є ключовим фактором успішного виконання будівельних проектів.

Для будівельних компаній значні активи переважно отримують від регульованих постачальників за контрактами на постачання. Матеріали також можна придбати невеликими партіями за готівку від підзвітних осіб в порядку закупівлі. На матеріали, отримані від постачальників, ми отримуємо розрахункові документи, такі як платіжні рахунки, рахунки, товарно-транспортні накладні.

Для приймання матеріалів зі складу постачальника або транспортної організації до перевізника бухгалтерія видає довіреність встановленої форми, підписану керівником підприємства, головним бухгалтером і засвідчену печаткою підприємства. Довіреність вноситься до реєстру довіреностей і зазвичай дійсна протягом 15 днів. Бухгалтерія контролює використання довіреності шляхом відмітки в окремій графі про надходження матеріалів на склад і анулювання довіреності у разі її повернення до бухгалтерії без оформлення. Відповідно до використаної довіреності особи, які її отримали, нададуть в бухгалтерію документацію про доставку ними матеріалу на склад підприємства. Це довіреність, підписані двома сторонами: постачальником і покупцем. За загальним правилом приймання та оприбуткування продукції і матеріалів, що надійшли від постачальників, здійснюється на відповідному складі шляхом виписування довіреності за накладними тощо від постачальників. Довіреність будуть виставлені на кількість фактично прийнятих цінностей.

По використаних довіреностях особи, які їх одержали, надають у бухгалтерію документи, які підтверджують, що матеріали здані ними на склад підприємства. Зокрема це накладні, підписані двома сторонами (постачальником та покупцем). Приймання й оприбуткування продукції і матеріалів, що надійшли від постачальників, оформляються на відповідних складах, як правило, шляхом складання накладних, які виписуються на підставі розрахункових та інших супроводжувальних документів постачальника. Накладні виписуються на фактично прийняту кількість цінностей. Таким чином, основними типовими документами з оприбуткування товарно-матеріальних цінностей є накладні, товарно-транспортні накладні, прибуткові ордери, приймальні акти. Коли сировина надходить на склад, її ретельно перевіряють на відповідність супровідним документам.

При відсутності розбіжностей матеріал приймається на склад, а в разі виявлення розбіжностей у супровідних документах від постачальника складається акт приймання матеріалу, який є підставою для оприбуткування фактично надійшли матеріалів. Доставка мінеральних добрив на центральний склад або безпосередньо в колектив сільськогосподарського підприємства здійснюється постачальником згідно затвердженого графіка після оформлення замовлення.

Після оприбуткування товару в книзі складського обліку документи передаються в бухгалтерію. Узагальнюючи зазначене, схематично зобразимо порядок прийняття та оприбуткування запасів (рис. 2.1)

Підзвітні особи придбавши за готівку матеріальні цінності в магазинах, на ринку повинні передати їх завідувачу складів, який виписує накладну. При складанні авансового звіту про витрачені суми на придбання матеріалів прикладаються первинні документи, що підтверджують факт купівлі (рахунки, чеки магазинів, квитанції прибуткового касового ордера, акт (або довідку), якщо купівлю було здійснено на ринку).

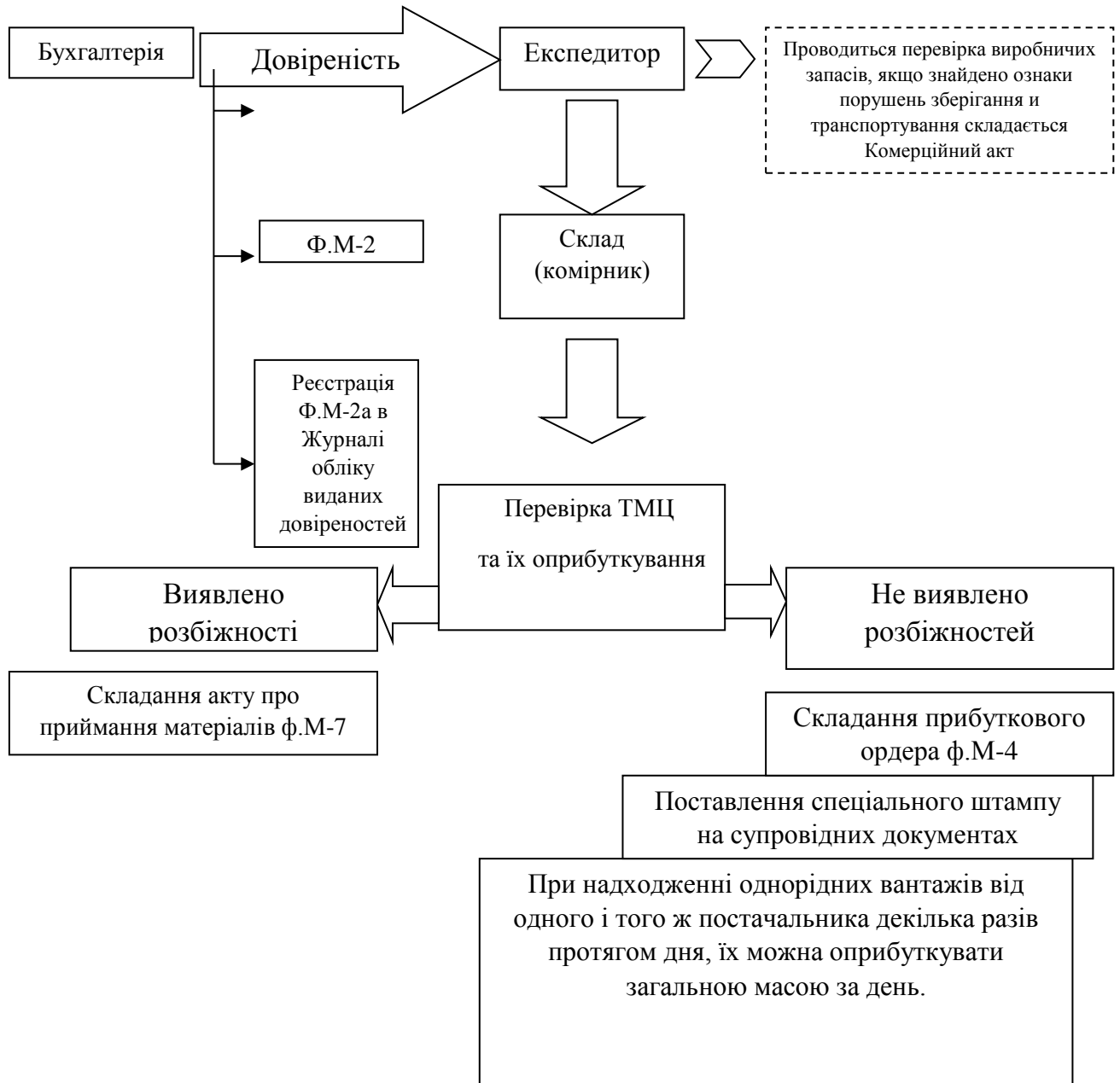

Рис. 2.1. Схема документального оформлення процесу оприбуткування запасів

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що виробничі запаси також можуть виготовлятися власними силами, одержуватися безоплатно, включатися до статутного капіталу, купувати шляхом обміну тощо. Виробничі запаси складських приміщень господарства пускаються у виробництво для виробництва продукції і господарських потреб, а також для переробки або реалізації в разі надлишку або відсутності потреби. Відпуск у виробництво—

це відпуск запасів для виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, тому відпуск запасів вважається витратами виробництва.

Порядок документального оформлення операцій з відпуску запасів зі складів підприємства залежить від того, для яких потреб вони відпускаються: систематично на виробничі потреби або епізодично на адміністративні чи інші потреби. Основними документами, які відображають відпуск товарів зі складів є: накладні і товаро-транспортні накладні.

Основні реквізити та документи, що характеризують надходження виробничих запасів:

Операції з надходження виробничих запасів

Назва документа Основні реквізити, що показують надходження виробничих запасів

1. Придбання виробничих запасів від постачальника. Товарно-транспортна накладна. Дата надходження, постачальник, склад, вид операції

2. Придбання виробничих запасів підзвітними особами в порядку закупівлі дрібних партій за готівку. Накладна внутрігосподарського призначення. Вид операції, склад, постачальник (найменування, код)

3. Оприбуткування виробничих запасів, виготовлених у цехах власного виробництва. Накладна внутрігосподарського призначення. Найменування, сорт, розмір, номенклатурний номер.

4. Оприбуткування виробничих запасів від ліквідації основних засобів. Акт про приймання матеріалів. Кількість (за документом, фактично) ціна (облікова) за одиницю, найменування.

5. Внутрішнє переміщення (зі складу на склад). Накладна на внутрішнє переміщення матеріалів. Одиниця виміру (найменування, код).

6. Оприбуткування виробничих запасів в результаті перетворення на непридатні малоцінні засоби праці. Накладна внутрігосподарського призначення. Акт про приймання матеріалів. Вартість (за обліковими цінами).

7. Оприбуткування лишків, виявлених після проведення інвентаризації.

Залежно від напрямку витрачання виробничих запасів в обліку відображають такі види господарських операцій та реквізити, що їх характеризують.

Основні реквізити, що характеризують операції з відпуску запасів:

1. Відпуск запасів на потреби основного і допоміжного виробництв. Лімітно-забірна картка Дата відпуску, вид операції, склад, одержувач (Бригада, відділ).

2. Відпуск виробничих запасів на утримання та експлуатацію обладнання.

Накладна внутрігосподарського призначення. Призначення, шифр витрат, найменування, сорт, розмір.

3. Відпуск виробничих запасів на адміністративні та загальновиробничі потреби. Накладна внутрігосподарського призначення. Номенклатурний номер, одиниця виміру.

4. Відпуск виробничих запасів на сторону і для переробки Товарно-транспортна накладна Сума транспортно-заготівельних витрат чи відхилень від облікової ціни.

В умовах глобалізації світової економіки, її інтеграції та розвитку євроатлантичних процесів, адаптації національного обліку до міжнародних стандартів, зокрема вимог Європейського Союзу, необхідно розробляти нові шляхи його організація та управління. Будівельні організації повинні вести бухгалтерський облік відповідно до особливостей галузі та характеру їх діяльності, що відображено в обліковій політиці, принципах і методах, і не суперечити чинним нормативним актам.

Таким чином, директиви з бухгалтерського обліку є ефективним інструментом, який дозволяє використовувати змішані методи бухгалтерського обліку.

Будівництво характеризується кількома організаційними та технічними моментами: забезпечується різною кількістю робіт і послуг, як сезонних, так і тих, що надаються протягом року, що відображає Квартальні послуги та їх різноманітність, тривалі терміни доставки, швидкий час виконання та

доступність, сезонність і штатні працівники тощо. Врахування та використання цих факторів у бізнес-операціях забезпечить потужне економічне зростання галузі. Створення цілісної системи бухгалтерського обліку потребує застосування певного елемента її регламентації – облікової політики підприємства.

Визначення поняття «облікової політики» в Україні регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Згідно з положеннями законодавства – це «сукупністю принципів, методів і процедур, прийнятих підприємствами для підготовки фінансової звітності». Варто зазначити, що облікова політика підприємства базується на фундаментальних принципах бухгалтерського обліку. Його основна мета — задовольнити потреби власника та зовнішніх користувачів в інформації про корпоративне майно та фінансовий стан, результати його діяльності з метою прийняття виважених управлінських рішень.

2.4. Організація складського господарства і складського обліку

Особливістю бухгалтерського обліку виробничих запасів є те, що для забезпечення виробничої бази придбані товарно-матеріальні цінності необхідно зберігати до моменту їх використання, тому крім бухгалтерського обліку необхідно чітко організувати облік запасів (ведення складського господарства). Відповідно оформлені первинні документи є підставою для бухгалтерського та оперативного (складського) обліку.

Зберігання в підприємствах організовано в центральних складах, бригадних складах, фермах та інших структурних підрозділах. На центральних складах зосереджені основні запаси насіння, концентратів, продуктів харчування, запасних частин, інвентарю, мінеральних добрив, будівельних та інших матеріалів. Невеликі запаси матеріальних цінностей, необхідних для організації виробничого процесу, зберігаються в продовольчих складах бригад, ферм та інших підрозділів.

Облік запасів на складах підприємства забезпечує матеріально-відповідальна особа (завідувач складу, комірник) за сортами, згідно з правилами їх зберігання. Згідно з правилами бухгалтерського обліку кожному виду матеріальних цінностей присвоюють номенклатурний номер, що повторюється в усіх первинних документах. Облік ведуть в картках складського обліку матеріалів, які зберігають у пристосованих картотеках у розрізі облікових груп. Облік у середині облікових груп ведуть у порядку зростання номенклатурних номерів чи за алфавітом. На кожний номенклатурний номер запасу чи продукції та матеріалів відкривають окрему картку, де комірник (матеріально-відповідальна особа) зазначає місце зберігання (стелаж, комірку тощо).

Замість карток обліковою політикою підприємства може бути передбачений облік за допомогою належним чином оформлених книг складського обліку. При веденні обліку матеріальних цінностей на складах у Книгах складського обліку бухгалтерія видає ці книги кожному завідувачеві складу в заздалегідь підготовленому вигляді (усі сторінки пронумеровані, книга прошнурована, скріплена печаткою та підписом головного бухгалтера). Для кожного виду запасу, сорту продукції чи конкретного матеріалу у книзі, залежно від кількості операцій за тим чи іншим видом, відводять декілька сторінок. У відкритті книги (карток) складського обліку обов'язково бере участь бухгалтер матеріального обліку. Його обов'язком є простеження за повнотою і правильністю заповнення усіх реквізитів із чітким дотриманням класифікації цінностей. Картки складського обліку видають матеріально відповідальним особам під розписку в реєстрі видачі карток.

У місцях зберігання кожного виду матеріальних цінностей прикріплюють спеціальні бирки або таблички. В них пишуть назву матеріальних цінностей, їх коротку характеристику і призначення, номенклатурний номер, розмір, сорт, одиницю, норму запасу тощо.

У картотеці складського обліку записи завідувач робить щодня окремо по кожному разовому документу (відповідно до надходження чи витрачання

запасів), після кожного запису виводять залишок. Дані відомостей витрачання кормів, лімітно-забірних карт та інших нагромаджувальних документів завідувач складу заносить у картку в міру їх закриття, але не пізніше першого числа наступного за звітним місяця.

Щомісяця матеріально-відповідальні особи на підставі первинних документів складають Звіт про рух матеріальних цінностей (табл. 2.9) у двох примірниках і подають в бухгалтерію разом із документами, що підтверджують надходження чи витрачання матеріалів. До Звіту включають лише ті види матеріалів, по яких був рух у звітному періоді. Залишки на початок місяця по кожному номенклатурному номеру зіставляють із залишками Звітів попереднього місяця. Надходження і вибуття матеріалів протягом місяця фіксують на підставі первинних документів, після чого підраховують обіг і визначають сальдо на кінець місяця. Ці дані порівнюють із записами в картках складського обліку. Дані про залишки запасів та їхній рух матеріально-відповідальна особа у Звіті фіксує не тільки в кількісному, а й у грошовому виразі, підтверджуючи це своїм підписом. Приймаючи Звіти, працівники бухгалтерії перевіряють правильність їх складання, таксують і визначають суми обігу і залишків у грошовому виразі.

Працівники бухгалтерії порівнюють дані про рух продукції й матеріалів з даними, наведеними у виправдних документах, доданих до Звіту. Повноту оприбуткування матеріалів, одержаних зі сторони, перевіряють зіставленням із відповідними документами. Після перевірки другий примірник Звіту повертається матеріально відповідальній особі.

Таким чином, облік наявності та руху товарно-матеріальних цінностей, малоцінних, швидкозношуваних предметів, готової продукції і товарів ведуть центри відповідальності (особа, відповідальна за матеріал, місце зберігання), які ведуть на книгах складського обліку в кількісній формі за видами і рівнями цінностей.

Відповідальний за матеріальну відповідальність щомісяця у строки, визначені документообігом, складає Акт зміни матеріальних цінностей у двох

примірниках і разом з підтверджуючими документами передає його до бухгалтерії. Після перевірки другий примірник звіту за підписом бухгалтера повертається особі, відповідальній за фінанси. Звіти про рух матеріальних цінностей складаються окремо по кожному загальному рахунку (субрахунку).

Матеріально-відповідальні особи лише заповнюють кількісні показники звіту, а їх оплату здійснюють до бухгалтерії за П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати». Оцінка цінностей здійснюється за початковою вартістю залежно від каналів прийому, а оцінка передачі паїв залежить від обраного методу оцінки, визначеного компанією, визначеною самостійно в порядку сумісності корпоративній політиці.

Звіти про запчастини, ремонтні матеріали та медикаменти готуються лише відповідно до лічильника .

Вартість малоцінних, швидкопсувних предметів, переданих на ферму, виключається зі складової активів (записується на балансі) з подальшою організацією оперативного-кількісного обліку таких предметів за місцями роботи осіб, відповідальних за матеріальні в періодах фактичного їх використання.

2.5. Синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів

В бухгалтерії досліджуваного підприємства облік виробничих запасів ведеться за сальдовим методом.

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп. На підставі залишків на перше число місяця, які виводяться по кожному номенклатурному номеру в картках складського обліку, а також на основі Звіту про рух матеріальних цінностей в бухгалтерії господарства складають відомість обліку залишків запасів, тобто Сальдову відомість. Сальдові відомості складають в розрізі окремих матеріально-відповідальних осіб або в розрізі видів запасів. Дані відомості використовуються для порівняння даних аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів. Аналітичний облік матеріальних цінностей у бухгалтерії

підприємства ведуть у сальдових відомостях на підставі перевірених та про таксованих Звітів про рух матеріальних цінностей.

Таким чином, синтетичний облік виробничих запасів передбачено вести на балансовому рахунку 20 «Виробничі запаси». Вказаний бухгалтерський рахунок призначений для систематизації та узагальнення інформації про наявність та рух виробничих запасів. В межах даного бухгалтерського рахунку пропонується вести 9 субрахунків:

201 «Сировина і матеріали»

202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»

203 «Паливо»

204 «Тара і тарні матеріали»

205 «Будівельні матеріали»

206 «Матеріали, передані в переробку»

207 «Запасні частини»

208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»

209 «Інші матеріали».

Рахунок 20 «Виробничі запаси» активний, за дебетом відображають наявність, оприбуткування та збільшення балансової вартості виробничих запасів, а за кредитом їх списання через зменшення балансової вартості внаслідок вибуття (реалізацію чи використання для виробничих цілей). Дебетовий залишок означає фактичну собівартість остачі матеріальних цінностей на складі згідно з даними бухгалтерського обліку.

На кожному із наведених субрахунків ведуть облік групи матеріальних цінностей, однорідних за своїми ознаками. Зокрема на субрахунку 201 «Сировина і матеріали» облічують наявність і рух сировини та основних матеріалів, що включені до складу продукції, утворюючи її основу, або є ключовими компонентами її виготовлення. На цьому ж субрахунку обліковують і допоміжні матеріали, які є необхідними у створенні продукції або використовуються на господарські і технічні цілі та сприяють виробничому процесу.

На субрахунку 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» відображають наявність і рух куплених напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів (будівельних конструкцій і деталей), придбаних для комплектування продукції (будівництва), що вимагають затрат праці на їх обробку.

На субрахунку 203 «Паливо» обліковують усі види палива і мастильних матеріалів (бензин, нафту, гас, дизельне паливо, масла), що використовують для експлуатації транспортних засобів, технологічних цілей, виробітку енергії та опалення. Тут враховують паливо, що міститься на складах, в баках транспортних засобів і за єдиними талонами на відпуск нафтопродуктів.

На субрахунку 204 «Тара і тарні матеріали» обліковують тару з різноманітного матеріалу – картону, синтетичних деревоволокнистих та інших матеріалів, мішкову (тканинну) тару. До тарних матеріалів належать матеріали і деталі, призначені лише для виготовлення або ремонту тари.

На субрахунку 205 «Будівельні матеріали» показують наявність і рух основних будівельних матеріалів, обладнання, конструкцій і деталей, що підлягають монтажу та встановленню, а також інших матеріальних цінностей, що призначені для цілей капітального будівництва.

На субрахунку 206 «Матеріали, передані в переробку» облічують матеріали, які передані стороннім організаціям на переробку. Їхню вартість згодом включають до собівартості одержаних із них виробів.

На субрахунку 207 «Запасні частини» обліковують наявність і рух придбаних чи виготовлених для потреб основної діяльності запасних частин, призначених для здійснення поточних та капітальних ремонтів транспортних засобів, заміни зношених частин обладнання, машин, транспортних засобів. Також цей бухгалтерський рахунок призначений для обліку зарасної автомобільної гуми, а також тієї, що була в експлуатації.

На субрахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» здебільшого сільськогосподарські підприємства обліковують мінеральні добрива та отрутохімікати для боротьби із шкідниками і хворобами

сільськогосподарських культур. Також до цих запасів належать біопрепарати, придбані господарством для ветеринарно-профілактичних потреб та боротьби з хворобами сільськогосподарських тварин.

На субрахунку 209 «Інші матеріали» обліковують господарські матеріали, зношені запасні частини, металобрухт та інше.

Інформацію про наявність і рух матеріальних цінностей в грошовому виразі у розрізі місць зберігання (матеріально-відповідальних осіб) узагальнюють за місяць в розрізі синтетичних рахунків (субрахунків) у Журналі-ордері № 5, який є об'єднаний з відомістю. Транспортно-заготівельні витрати, що стосуються придбання матеріальних цінностей, розраховують на підставі Журналів-ордерів № 3 В с.-г., № 3 Г (сума витрат, пов'язаних з доставкою за рахунок постачальників та інших організацій); № 3 (сума витрат по службових відрядженнях, щодо придбання матеріалів тощо); № 5 (сума витрат допоміжних виробництв щодо доставки); № 5 (сума заробітної плати нарахованої за навантаження та розвантаження цінностей, які надійшли від постачальників). Спосіб розподілу транспортно-заготівельних витрат обирається підприємством за наступними варіантами: шляхом прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, які придбані; за середнім відсотком.

Методика розрахунку розподілу витрат пов'язаних з придбанням товарно-матеріальних цінностей за період передбачена в Журналі-ордері № 5 А (табл. 2.9) та відомості. Кредитові обороти по синтетичних рахунках (субрахунках) по обліку виробничих запасів, МШП, готової продукції та товарів з Журналу-ордеру № 5 А с.-г. переносять в Головну книгу.

Підсумки залишків по синтетичних рахунках (субрахунках) сальдової відомості звіряють з даними про залишки матеріальних цінностей, відображених в Журналі-ордері № 5 та відомості (дебет рахунків) в розрізі матеріально-відповідальних осіб. Залишки виробничих запасів, МШП, готової продукції та товарів в Журналі-ордері № 5 та відомості спів ставляють з

підсумковими даними сальдових відомостей по кожному синтетичному рахунку (субрахунку).

Результати досліджень свідчать, що ТОВ «ВТК «БУД СЕРВІС » фактично, не дотримуються вимог Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу № 390 від 04.06.2010 р. Так, журнали-ордери ведуться на пристосованих бланках, що пов'язано з відсутністю коштів на придбання типових бланків документів.

Такий стан справ значно ускладнює складання звітності підприємства та може призвести до помилок в обліку. Отже, за результатами дослідження було сформовано загальну схему документального відображення інформації про виробничі запаси згідно Методичних рекомендацій №390, яка рекомендується для провадження в облікову практику досліджуваного підприємства. Застосування таких процедур бухгалтерського обліку відповідає законодавчій базі, покращує функції контролю бухгалтерського обліку та надає аналітичну інформацію високого рівня для аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

Таблиця 2.9

Підприємство ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

Журнал-ордер №5 А с-г та відомість

За червень 2022р..

Витяг в частині рахунку 20 «Виробничі запаси Журнал-ордер закінчено 8 вересня 2022року
В Головній книзі суми оборотів відображені 8 вересня 2022року .Виконавець Головний бухгалтер

№ п/п	Показники	Кореспондуючий рахунок	№ складу, шифр субрахунку (прізвище і ініціали матеріально-відповідальної особи)						
			Склад № 1	Відділення №1	і т.д.		Разом по облікових цінах	Витрати по придбан-ню	Всього, грн
А	Б	В	1	2	3	4-10	11	12	13
	Залишок на початок місяця	-	1083	2400	4794		17377	2208	19585
1	Від постачальників	63	9180	-	-		9180	60	9240
2	Доставка	23	-	-	-		-	947	947
13	Разом по дебету	-	9550	4560	728		14838	1007	15845
17	На загальновиробничі витрати	91	216	-	72		288	29	317
18	Адміністративні витрати	92	134	-	97		231	23	254
19	На будівництво	15	34	-	-		34	4	38
20-28									
29	Разом по кредиту	-	7654	5675	5222		18551	1286	19837
30	Залишок на кінець місяця	-	12079	1285	300		13664	1929	15593

Крім того, досліджуване підприємство веде Сальдову відомість. Інформації про обороти та залишки на аналітичних рахунках в журнал-ордер переноситься відразу із Звіту про рух матеріальних цінностей. Вважаємо це недоліком в організації обліку запасів, оскільки такий підхід вимагає додаткових вибірок інформації, що може призвести до помилок і спотворення інформації.

Такий стан справ значно ускладнює складання звітності підприємства та може призвести до помилок в обліку. Тому, в результаті пошуку було сформовано загальну схему документального відображення інформації про виробничі запаси згідно Методичних рекомендацій №390, яка рекомендується для провадження в облікову практику досліджуваного підприємства (рис. 2.2). Застосування таких процедур бухгалтерського обліку відповідає нормативно-правовій базі, покращує контрольні функції бухгалтерського обліку та забезпечує розуміння високого рівня для аналізу та ефективного прийняття бізнес-рішень.

Рис. 2.2. Рекомендована схема запису в регістрах з обліку виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів, готової продукції та товарів

Досліджуване підприємство веде Сальдову відомість. Що як на мене є позитивним в організації обліку запасів, оскільки такий підхід не вимагає додаткових вибірок інформації, що зменшує шанси призвести до помилок і спотворення інформації.

Як уже зазначалось, запаси можуть надходити на підприємство з різних джерел, серед яких: придбання у постачальника або через підзвітну особу, внесок до статутного капіталу, безоплатне надходження, виявлення в результаті інвентаризації. Тому подаємо основні бухгалтерські проводки, що відображають рух виробничих запасів (табл.2.10).

Таблиця 2.10

Система бухгалтерських кореспонденцій щодо обліку операцій з надходження чи списання запасів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Прийнято на склад виробничі запаси, що надійшли від постачальника	20 «Виробничі запаси»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
З поточного рахунка оплачено витрати на транспортування виробничих запасів	20 «Виробничі запаси»	311 «Поточні рахунки в банку в національній валюті ²
Оприбутковано виробничі запаси, що придбані через підзвітну особу	20 «Виробничі запаси»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
Оприбутковано на склад виробничі запаси, що виготовлені власними силами підприємства	20 «Виробничі запаси»	23 «Виробництво»
Оприбутковано на склад виробничі запаси у формі внеску до реєстраційного капіталу	20 «Виробничі запаси»	40 «Статутний капітал»
Оприбутковано на склад безоплатно одержані підприємством виробничі запаси	20 «Виробничі запаси»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»
Зі складу відпущено запаси для виробництва продукції	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
Зі складу відпущено запаси для загальновиробничих потреб	91 «Загальновиробничі витрати»	20 «Виробничі запаси»
Зі складу відпущено запаси для адміністративних потреб	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»
Зі складу відпущено запаси на утримання об'єктів житлово-комунального господарства	94 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»
Зі складу відпущено запаси для капітального будівництва	15 «Капітальні інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
Відображено облікову вартість реалізованих виробничих запасів	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»	20 «Виробничі запаси»
Запаси безоплатно передано іншому підприємству	949 «Інші витрати операційної діяльності ²	20 «Виробничі запаси»

Розділ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

3.1. Оптимізації організації обліку виробничих запасів

З розвитком ринкових відносин довелося змінювати систему управління, в тому числі бухгалтерського обліку. Держави перейшли від суворо регламентованих систем обліку до більш різноманітних підходів. Сучасні компанії часто мають можливість самостійно визначати параметри своєї системи обліку.

Виділимо основні завдання облікової політики підприємства з точки зору обліку запасів: рішення бухгалтера; Затвердити перелік посад відповідальних за акції; визначає склад чергових інвентаризаційних комісій та встановлює положення про інвентаризацію; визначити особу, відповідальну за первинний облік запасів; Затверджувати плани роботи облікового запису; Бухгалтерські організації аналізують коливання запасів; Побудова методів бухгалтерського обліку на підприємствах на основі основних складових облікової політики; Розробити графік документообігу.

На рис. 3.1 зображено основні положення щодо обліку виробничих запасів, які доцільно відобразити в Наказі про облікову політику.

Переважає більшість документів - носіїв інформації, які згодом можуть бути відображені в системі бухгалтерського обліку, складається поза бухгалтерією.

Тому працівники бухгалтерії виконують важливу логічну, економічну та технічну роботу з прийому, контролю та обробки цих документів.

Це призводить до запису обробленої інформації в технічне забезпечення бухгалтерських книг - рахунків.

Створення документів, формування різноманітних первинних, проміжних і підсумкових даних і показників, підготовка звітів пов'язані з великою кількістю реалізаційних заходів, які здійснюють кілька людей приєднатися

Це потребує заздалегідь продуманої системи їхніх дій і процедур руху облікової інформації як у просторі, так і у часі. Упорядкованість цього процесу тобто руху документів та виконання різних робіт, у практиці називають документооборотом (а в умовах комп'ютеризації – рухом первинних даних).

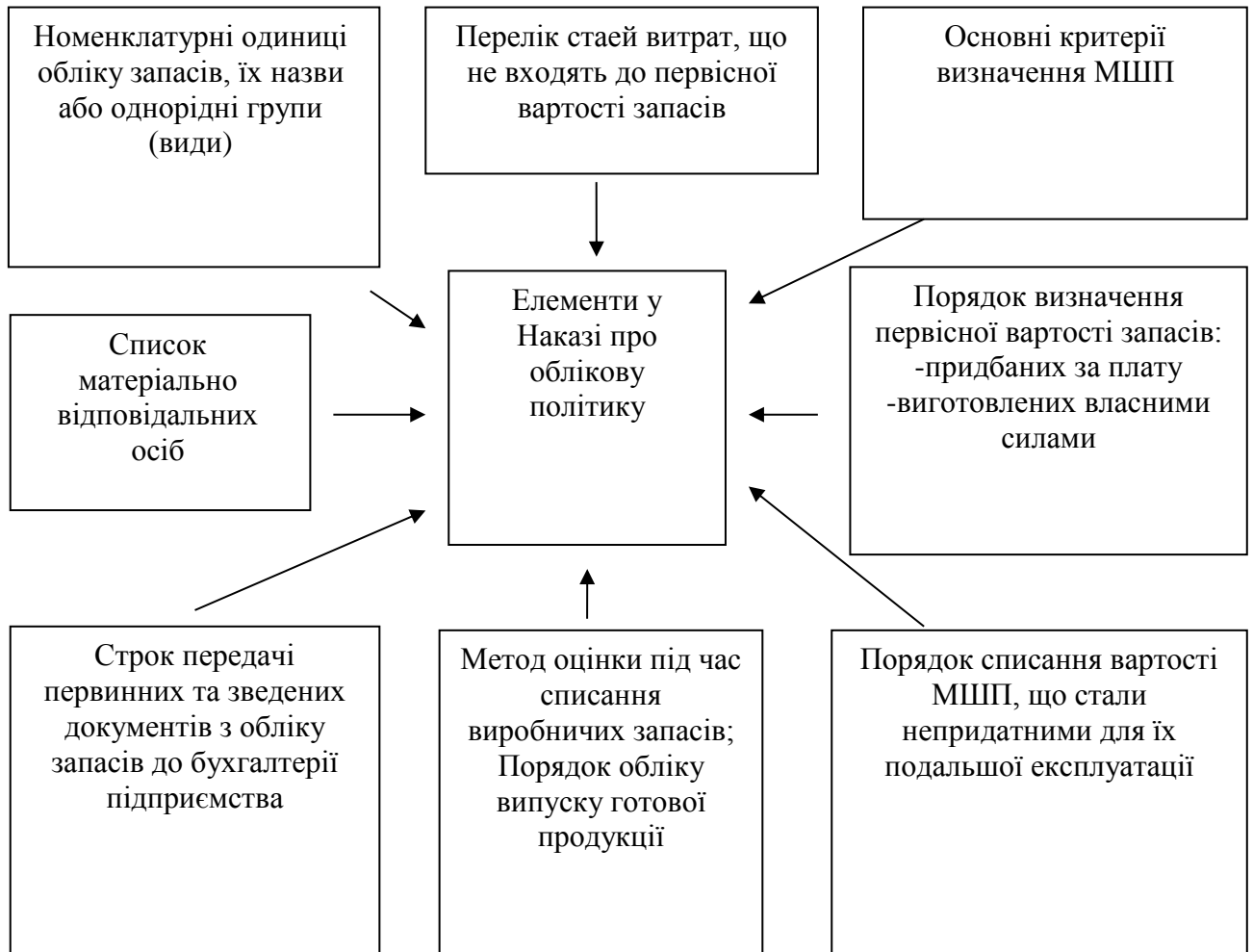

Рис. 3.1. Основні положення щодо обліку запасів, які необхідно передбачити у Наказі про облікову політику

Крім того, при виконанні даної роботи було здійснено порівняльний аналіз документів, що застосовуються на підприємстві для обліку запасів відносно рекомендацій нормативних документів. Результати цього порівняльного аналізу знайшли відображення в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Порівняльна характеристика документів з обліку запасів

Документ		Термін зберігання (роки)	Застосування	
			По нормативу	На підприємстві
104639272.	Акт списання бланків довіреностей	3	+	-
104639273.	Журнал реєстрації довіреностей	3	+	+
104639274.	Прибутковий ордер	3	+	+
104639275.	Акт про приймання матеріалів	3	+	+
104639376.	Лімітно-забірна картка	3	+	-
104639377.	Акт-вимога на заміну (додатковий випуск) матеріалів	3	+	-
104639378.	Накладна-вимога на заміну (додатковий випуск) матеріалів	3	+	+
104639276.	Картка складського обліку матеріалів	3	+	+
104639277.	Картка обліку МШП	3	+	+
	Акт вибуття МШП	3	+	+
	Відомість обліку залишків на складі	3	+	+

Як бачимо, досліджуване підприємство використовує найбільш послідовні шаблони офіційних документів, надані для обліку запасів, за винятком складської форми оскільки підприємство переважно не використовує склади для зберігання запасів. Ми вважаємо, що використання спеціального переліку основних документів повністю забезпечить повноту виконання найважливіших облікових і контрольних функцій бухгалтерського процесу.

Для організації документообігу, що виникає з матеріального обліку, необхідно встановити графік документообігу або графік документообігу, який був розроблений в ході виконання дипломної роботи (табл. 3.2). Таким чином за результатами проведеного дослідження стосовно організації первинного обліку на підприємстві слід відмітити чітке додержання вимог чинного законодавства, а саме належну повноту оформлення первинних документів, наявність всіх необхідних реквізитів, своєчасність складання первинних документів з обліку запасів. Належна організація первинного обліку на підприємстві є необхідною вимогою щодо контролю правильності здійснення операцій, наявності та стану зберігання запасів, їх руху. У такий спосіб документація здійснює контрольні функції.

Таблиця 3.2

Зведений графік документообігу з обліку запасів в ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

Найменування первинного документа	Складання і передача документа		Оперативна служба, яка використовує або обробляє документ			Надходження документу до бухгалтерії підприємства, його обробка та узагальнення даних		
	Відповідальний за своєчасне та якісне складання і передачу документу	Строки передачі первинного документу на обробку і використання даних	Служба, що прийняла документ	Операції з документом	Кому і коли передається документ	Час приймання документу	Обробка документу і узагальнення його даних	Кому і в які строки передається документ
Рахунок постачальника	Начальник виробничого відділу отримує в банку щодня	В день отримання	Відділ матеріально-технічного постачання	Контроль акцепту	Бухгалтерії	З пн по пт З 9.00 до 16.00 год.	Оплата або підготовка відмови від оплати	На наступний день після отримання матеріалів зав.складом
Прибутковий ордер	Головний інженер на час надходження матеріалів	Кожного 2-го, 6, 8 і т.д. числа	Відділ матеріально-технічного постачання	Контроль плану постачання Обчислювальна обробка і складання зведених даних	Бухгалтерії кожного 5, 9, 13-го числа Бухгалтерії не пізніше другого дня після отримання	З пн по пт З 9.00 до 17.00 год.. З пн по пт З 9.00 до 17.00 год..	Контроль за змістом, визначенням цін Запис до облікових регістрів	Поточний архів кожного 7-го числа

Загальні питання щодо методики та порядку оформлення і складання первинних документів обумовлені у Положенні №88. Проте цей нормативний документ не враховує специфічні особливості конкретного підприємства. Наприклад, підприємство може мати у складі підрозділи, які не є типовими для нього, будівельне підприємство може мати відокремлені підрозділи, склади тощо. Тому одразу виникає потреба розробити внутрішні регламенти для регулювання процесу документування – інструкції до складання первинних документів. У таких робочих інструкціях конкретизують служби, посадові особи, терміни, методику формування та деякі інші питання. Робочі інструкції щодо складання первинних документів сприяють поліпшенню та упорядкуванню робіт із оформлення та складання первинних документів(табл. 3.3).

Відтак, усі вказівки щодо процедури та порядку документування господарських операцій і складання первинного документа треба викласти письмово або на самому взірці первинного документа, або у вигляді робочої інструкції, яка слід додати до зразка. Робоча інструкція може мати як текстову (описову), так і синоптичну (оглядову) форму (табл. 3.4). Робоча інструкція текстової форми представляється у вигляді переліку робіт, які виконують окремі виконавці під час документування конкретної господарської операції щодо руху запасів.

Інструкції синоптичної форми в узагальненому вигляді більш зручні для сприйняття, оскільки у вигляді графіку вони відображають сукупність робіт кожного виконавця, зв'язок його дій з діяльністю інших виконавців і весь процес документування всіма учасниками. Така система інструкції називається оперограмою (графіком операцій) (табл. 3.5). Вигляд і склад операграми залежить від її типу. Це, як правило, індивідуальні (подокументні) графіки, де за підметом фіксують види робіт, за присудком — служби, структурні підрозділи (посади осіб, що повинні виконувати ту чи іншу роботу). На перетині відповідних операцій і виконавців у клітинках проставляють символічні знаки, які згодом з'єднують ламаною лінією. Цей графік являє

собою шлях документа від етапу створення та обробки первинної інформації до передачі такого документа до архіву.

Таблиця 3.3

Робоча інструкція Первинні документи з обліку ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС»

№ форми	Назва форми	Призначення документу
МШ-1	Відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв)	Використовують для обліку зміни запасу інструментів (пристроїв) на підприємствах, де облік ведуть за принципом встановлення постійного обмінного фонду
МШ-2	Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів	Використовують для обліку МШП, які видали під розписку працівнику для тривалого користування. Заповнюють на кожного працівника, який одержав МШП
МШ-3	Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв)	Застосовують для обліку інструментів (пристроїв), які передають на заточування або ремонт
МШ-4	Акт на вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів	Застосовують для обліку зіпсованих і втрачених МШП
МШ-5	Акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні	Застосовують для оформлення списаних інструментів (пристроїв), що стали непридатними, та обміну їх на придатні на підприємствах, де запроваджено облік за принципом встановлення постійного обмінного фонду. Складають на підставі актів вибуття
МШ-6	Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів	Використовують для обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видають працівникам підприємства для індивідуального користування
МШ-7	Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів	Застосовують для обліку видачі спецвзуття, спецодягу працівникам підприємства в індивідуальне користування за встановленими нормами, а також для обліку приймання від працівників спецодягу, спецвзуття на прання, дезінфекцію, ремонт та зберігання
МШ-8	Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів	Застосовують для оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів (пристроїв), спецвзуття, спецодягу, запобіжних засобів по закінченню строку експлуатації, інших малоцінних та швидкозношуваних предметів і здавання їх до комор для утилю

Таблиця 3.4

Оперограма акту на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів

№ п/п	Операція	Виконавці				
		Керівник	Бухгалтер	Голова комісії	Члени комісії	
1	Призначення комісії для списання МШП					
2	Складання акту на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів					
3	Підтвердження факту перетворення в брухт предметів зазначених в акті, які підлягають оприбуткуванню, запис їх в даний документ					
4	Оформлення акту підписами					
5	Розписка комірника про здачу списаних предметів для утилю в комору					
6	Затвердження акту на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів					
7	Передача акту із розпискою комірника до бухгалтерії					
8	Опрацювання документа в бухгалтерію					

Таблиця 3.5

Оперограма акту на списання кормів

№ п/п	Зміст окремої операції документообігу	Робітники	Зоотехнік	Фуражер	Завідуючий фермою	Бухгалтер
1	Виписка документа, вказання основних реквізитів із визначення ліміту кормів					
2	Відображення інформації про видання кормів фуражером					
3	Засвідчення підписом завідуючого фермою про передачу кормів					
4	Засвідчення підписами робітників ферми про отримання кормів від завідуючого фермою					
5	Використання інформації із акту для складання Звіту про рух кормів					
6	Передача акту разом із звітом до бухгалтерії					
7	Перевірка документів, опрацювання інформації, перенесення її в реєстри аналітичного і синтетичного обліку					

3.2. Шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів

Інформаційна технологія в обліковому процесі – це система методів і прийомів збору, накопичення, запису, передачі, відображення, зберігання, пошуку, модифікації, аналізу, захисту, надання необхідної інформації всім

зацікавленим підрозділам на основі використання апаратних і програмних засобів.

Бухгалтерський облік на сучасному підприємстві неможливий без використання інформаційних технологій. Завдяки впровадженню комп'ютеризованих бухгалтерських та інформаційних систем бухгалтери користуються багатьма перевагами та перевагами для всього бізнесу.

Незалежно від використовуваної технології, будь то популярні бухгалтерські програми, такі як: «1С» (тепер називається BAS Бухгалтерія) або окремі автоматизовані робочі місця, бухгалтерська робота стає інноваційною, спрямованою на організацію та вдосконалення бухгалтерської практики. Сьогодні вітчизняний ринок пропонує велику кількість бухгалтерських програм. Всі вони відрізняються методами вирішення проблем, конфігураціями та вартістю. Однак, незважаючи на ці відмінності, комп'ютерні програми бухгалтерського обліку повністю подібні у своїй кінцевій меті, яка полягає в їхній здатності не лише автоматизувати оптимізацію бухгалтерських операцій компанії, але й мінімізувати ризики помилок у процесі фінансової та податкової звітності. Ключовим моментом у виборі програми є розмір компанії. Вибір бухгалтерського програмного забезпечення, яке не відповідає розміру вашого бізнесу, призведе до фінансових втрат. Крім того, при виборі бухгалтерської програми, крім співвідношення ціни і функціональності в певний момент часу, необхідно враховувати також стратегію розвитку всієї компанії.

Серед значної кількості бухгалтерського програмного забезпечення, що пропонується підприємствам, можна виділити декілька, які претендують на цю роль. Беззаперечні лідери у цій області: «BAS Бухгалтерія» (тепер називається BAS Бухгалтерія) «Акцент», «Парус», «ФБР», «БЕСТ». Провівши порівняльний аналіз цих програм, можна припустити що боротьба за лідерство в найближчі роки відбудеться між програмами «Акцент» і «BAS Бухгалтерія». Основними критеріями в порівнянні є: продуманість системи, швидкість роботи, можливість побудови довільних звітів без написання додаткових програм. А також обсяги

продажу, доходи, популярності у користувачів. Якщо за першими критеріями лідером є "Акцент", то за обсягами продаж "BAS Бухгалтерія" займає перші місця.

Крім того, основні переваги технології автоматичної обробки інформації проявляються на всіх етапах системи бухгалтерського обліку. Також, важливо передбачити автоматичне застосування всіх методів обліку для обробки, систематизації, групування та узагальнення економічної інформації. (табл. 3.6).

З цього приводу зазначу, що обліковий процес досліджуваного підприємства вже практично повністю автоматизований. Комп'ютер здебільшого використовується для оформлення фінансової звітності, однак через певні технічні недоліки іноді застосовується і паперовий метод. В напрямку покращення та вдосконалення облікового процесу на підприємстві доцільно говорити про знаходження тієї автоматизованої системи яка б найдоцільніше підходила для досліджуваного підприємства особливо з огляду на мінімальне ведення складського обліку запасів.

Облік товарно-матеріальних цінностей сильно полегшується при використанні можливостей комп'ютерної техніки для ведення бухгалтерського та складського обліку. При цьому всі прибутково-видаткові документи оформляються щоденно, відразу після надходження зі складу.

Для полегшення процесу обліку виробничих запасів на складах рекомендується використовувати персональний комп'ютер, що спрощує аналітичний облік (таблиці складського обліку замінюють дискети). При використанні комп'ютерних технологій всі необхідні регістри при сальдовому методі обліку матеріалів складаються на машинах (рис. 3.2).

Крім того, для покращення бухгалтерського обліку опитані компанії можуть використовувати систему «Клієнт-банк».

Система «Клієнт-банк» є однією з систем дистанційного банківського обслуговування (ДБО).

Крім того, це включає інтернет-банкінгу та телебанкінгу.

Таблиця 3.6

Переваги автоматизованої обробки облікової інформації

Метод бухгалтерського обліку	Спосіб обробки облікової інформації	
	паперовий	автоматизований
1. Первинне документування а) тип носіїв первинної інформації	Паперові первинні документи – носії первинної інформації	Цифрові носії первинної облікової інформації: спеціалізоване бухгалтерське програмне забезпечення, хмарне середовище, бухгалтерські онлайн програмні продукти
б) проектування та створення форм первинних документів	Конструювання паперових форм первинних документів, враховуючи відповідні стандарти; застосування готових бланків первинних документів	За допомогою програмного забезпечення та комп'ютерної техніки можливе створення кількох примірників кожного окремого первинного документа: форми, пристосованої для введення необхідних реквізитів до комп'ютерної бази даних, і форми для роздруковування документів на папері
в) встановлення порядку здійснення записів у первинних документах	Розробка інструкції щодо створення та заповнення первинних документів	Заповнення документів відбувається згідно із алгоритмом та автоматичним розрахунком низки реквізитів та контролем щодо правильності їх введення
г) виписування первинних документів	Ручне оформлення та створення первинних документів, після цього - передача їх до бухгалтерії для опрацювання	Створення електронних документів одночасно із здійсненням господарських операцій та одночасна їх обробка і накопичення даних
2. Інвентаризація	Ручний перерахунок	Застосування технічних засобів (сканерів штрихових кодів)
3. Оцінка (методи, амортизації) активів	Використання найменш трудомісткого із методів оцінки під час вибуття запасів	Програма реалізує найоптимальніший спосіб оцінки, при цьому може забезпечити використання різних способів оцінки для різних груп матеріальних цінностей, необоротних активів та інших об'єктів обліку
4. Калькулювання	Обмежена номенклатура статей виробничих, адміністративних і цехових витрат, способу калькулювання виробів тощо	Побудова багаторівневих розрізів статей витрат, необхідних для потреб управління. Можливість використання кількох розрізів обліку (в розрізі виробничих підрозділів, видів продукції, статей та елементів витрат, переділів)
5. План рахунків та аналітичний облік	Ієрархічна структура субрахунків та обмежена номенклатура аналітичних рахунків	Використання кількох планів рахунків, розробка багаторівневої ієрархічної та багатовимірної паралельної структур, субрахунків та аналітичних рахунків

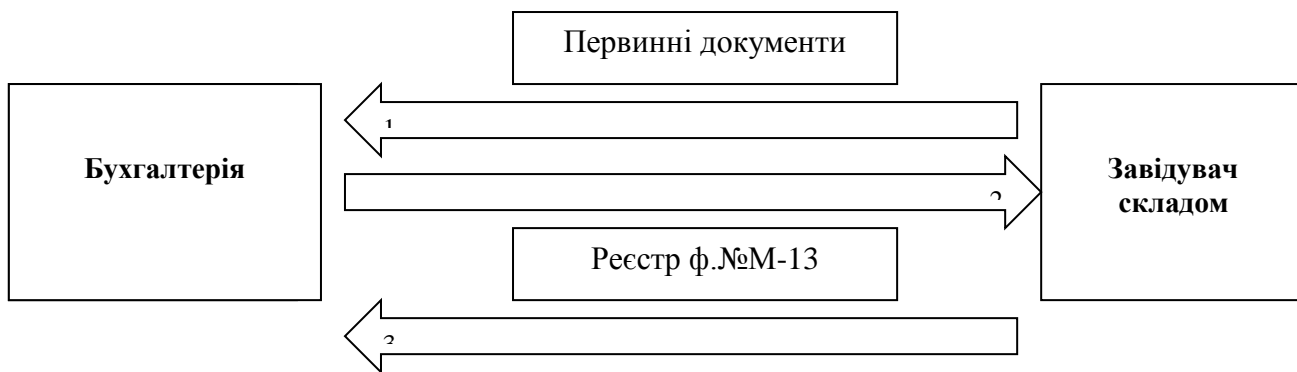

Рис. 3.2. Порядок обліку виробничих запасів на основі сальдового методу за умови застосування спеціалізованого бухгалтерського програмного забезпечення

Пояснення схеми:

- (1) – всі первинні документи щодо надходження та вибуття щоденно або н раз на кілька днів, а лімітно-забірні картки у кінці місяця матеріально відповідальні особи передають до бухгалтерії підприємства. Матеріально відповідальна особа паралельно вносить інформацію у комп'ютер в картку складського обліку;
- (2) – бухгалтер систематично (більше одного разу на тиждень) на складі в присутності матеріально відповідальної особи (комірника) перевіряє достовірність і своєчасність рознесення даних з первинних документів до карток складського обліку і затверджує це своїм підписом. Недоліки чи розбіжності можна одразу ліквідувати;
- (3) – працівник бухгалтерії приймає первинні документи від матеріально-відповідальної особи (комірника), складаючи спеціальний реєстр (ф.№М-13). Реєстр складає матеріально відповідальна особа в одному примірнику і разом з первинними документами передає до бухгалтерії.

«Клієнт-банк» — програмно-технічний комплекс, що дозволяє компаніям управляти своїми рахунками з комп'ютерів, розташованих в офісах компанії.

Банки можуть або розробити власну програму «Клієнт-банк», придбати готову програму в організації, яка володіє правами, і адаптувати її до своєї власної автоматизованої банківської системи (надалі «АБС»); або отримати цю програму з вашою покупкою.

Основна функція «Клієнт-банк» полягає в тому, щоб дозволити підприємствам здійснювати платежі зі своїх банківських поточних рахунків у своїх офісах без необхідності відвідувати банк.

Крім того, «Клієнт-банк» дозволяє:

– Моніторинг залишків на поточних рахунках.

Це означає, що уповноважені працівники компанії (зазвичай це люди, які мають право першого та другого підпису на платіжних документах) можуть контролювати рух коштів на розрахунковому рахунку, не відвідуючи банк, з'ясуєте особу платника та одержувача платежу.

Це дозволяє, наприклад, відправити товар споживачеві відразу після оплати.

– отримувати виписку з поточного рахунку;
- Отримуйте щоденні офіційні курси обміну іноземної валюти від банків.
- Отримувати від обслуговуючого банку повідомлення про нові банківські послуги, актуальні відсоткові ставки за кредитами та депозитами та іншу інформацію, яку банк вважає за необхідне оперативно довести до клієнта.

Клієнти також можуть зв'язатися зі своїм допоміжним банком.

Ця функція дозволяє підприємствам і банкам швидко обмінюватися інформацією.

Засоби захисту інформації сучасних систем «клієнтський банкінг» при правильному використанні надійно захищають систему від несанкціонованого доступу та зміни інформації, що передається по каналах телефонного зв'язку.

Крім того, система «Клієнт-банк» запобігає помилкам та оптимізує документообіг щодо розрахункових документів.

Найпоширенішим з них є те, що керівники не повинні сидіти за комп'ютерами. «Клієнт-банк» встановлюється на чітко визначений комп'ютер, тому переказ коштів через систему вимагає присутності на цьому місці керівника компанії з правами першого та другого підпису.

В іншому випадку директору компанії довелося б відкрити електронний підпис іншим особам, що збільшує ризик несанкціонованого використання коштів на поточному рахунку.

3.3. Вдосконалення контролю виробничих запасів підприємства

Сучасна, прибуткова та конкурентоспроможна робота будівельних компаній передбачає системний та ефективний моніторинг всієї операційної діяльності та окремих її сегментів. Первинний облік виробничих запасів будівельного підрядного підприємства є важливим етапом в управлінні матеріальними ресурсами та фінансами. Він включає в себе детальне фіксування всіх вхідних та вихідних операцій з матеріалами, що використовуються під час будівництва. Ось деякі кроки, які можна виконати при проведенні первинного обліку виробничих запасів на будівельному підприємстві:

Ідентифікація запасів: Початковий крок полягає у визначенні всіх матеріалів та обладнання, які використовуються на будівельному об'єкті.

Фіксація приходу матеріалів: Кожен раз, коли матеріали постачаються на будівельний об'єкт, вони повинні бути зареєстровані в системі обліку. Це може бути зроблено через приймально-здавальні акти, накладні або інші документи.

Фіксація витрат матеріалів: Під час будівництва матеріали використовуються, і їх витрати також повинні бути детально зареєстровані. Це може включати записи про використання, відрахування відповідних кількостей з загального запасу тощо.

Інвентаризація: Регулярна інвентаризація запасів дозволяє підтвердити, що фактичні запаси відповідають обліковим даним. Це важливо для запобігання втратам та виявлення можливих розбіжностей в обліку.

Оцінка запасів: Для фінансової звітності потрібно оцінити вартість запасів. Це може бути зроблено за допомогою різних методів, таких як FIFO (перші

вийшли, перші вийшли), LIFO (останні вийшли, перші вийшли) якщо це для нерезидентів України або середня вартість.

Документування: Усі операції з матеріалами та запасами повинні бути документально оформлені, щоб забезпечити достовірність та можливість перевірки.

Внесення корективів та аналіз: Після завершення первинного обліку варто провести аналіз результатів та ввести необхідні корективи до системи управління запасами.

Ці кроки допоможуть будівельному підприємству ефективно контролювати та управляти виробничими запасами, що є ключовим фактором успішного виконання будівельних проектів.

Найефективнішим методом покращення функціонування будівельного підприємства може бути інтеграція технологій і цифровізація процесів. Технології можуть допомогти вдосконалити різні аспекти діяльності підприємства, забезпечуючи більшу ефективність, продуктивність та конкурентоспроможність. Ось кілька способів, які допоможуть в цьому:

- 1. Будівельне програмне забезпечення (BIM):** Використання технології BIM дозволяє створювати віртуальні моделі будівель, що полегшує проектування, планування та управління будівництвом. BIM зменшує кількість помилок, полегшує спілкування між учасниками будівельного процесу і допомагає ефективніше використовувати ресурси.
- 2. Мобільні додатки та Інтернет речей (IoT):** Впровадження мобільних додатків і IoT в будівництво дозволяє керувати будівельними процесами з використанням смартфонів та спеціалізованих пристроїв. Це полегшує спостереження за процесами, збір даних та прийняття рішень в реальному часі.
- 3. Автоматизація будівельних процесів:** Використання автоматизованих систем управління будівельними машинами та обладнанням дозволяє збільшити продуктивність, знизити витрати та ризики.

4. Використання дронів і дистанційного зондування: Дрони дозволяють здійснювати швидкий та точний моніторинг будівельних майданчиків, виконувати зйомку для створення тривимірних моделей, а також для інспекції та контролю якості робіт.

5. Аналітика та штучний інтелект: Використання аналітичних інструментів та штучного інтелекту дозволяє аналізувати великі обсяги даних для прогнозування та оптимізації будівельних процесів, управління ресурсами та прийняття рішень.

6. Онлайн-комунікація та співпраця: Використання онлайн-інструментів для комунікації та співпраці зі всіма учасниками будівельного процесу допомагає забезпечити ефективне управління проектами.

Ці технології можуть значно покращити ефективність та продуктивність будівельного підприємства, дозволяючи оптимізувати процеси, зменшувати витрати та підвищувати якість виконання проектів.

Вдосконалення контролю виробничих запасів є важливою складовою ефективного управління запасами на підприємстві. Ось кілька стратегій, які можна використовувати для цього:

- Використання програмного забезпечення управління запасами: Встановлення програмного забезпечення для управління запасами може допомогти автоматизувати процеси відстеження, замовлення та контролю запасів.
- Визначення точних потреб: Проведення аналізу попиту, прогнозування та визначення точних потреб у виробничих запасах може допомогти уникнути надмірного запасу.
- Імплементация систем JIT (Just-in-Time): Використання системи JIT дозволяє отримувати матеріали та компоненти в потрібний момент, що допомагає зменшити витрати на утримання запасів.
- Аналіз та оптимізація ланцюга постачання: Покращення комунікації з постачальниками, впровадження стратегій спільного планування попиту та інші заходи можуть допомогти оптимізувати ланцюг постачання, що

впливає на ефективність управління запасами.

- Моніторинг та аналіз ключових показників ефективності (КПІ): Встановлення метрик та КПІ для вимірювання ефективності управління запасами дозволяє вчасно виявляти проблемні ситуації та вживати заходів для їх вирішення.
- Навчання персоналу: Забезпечення персоналу необхідними навичками та знаннями щодо оптимального управління запасами допоможе забезпечити ефективну реалізацію запроваджених стратегій.
- Постійне вдосконалення та оновлення стратегій: Ситуація на ринку та внутрішні фактори підприємства можуть змінюватися, тому важливо постійно переглядати та вдосконалювати стратегії управління запасами для забезпечення їх ефективності.

Впровадження цих стратегій може допомогти підприємству покращити контроль за виробничими запасами та оптимізувати їх управління з метою зменшення витрат та підвищення ефективності.

Важливу роль в умовах будівельної компанії відіграє внутрішній контроль. Це процес перевірки реалізації всіх управлінських рішень у сфері операційної діяльності, що здійснюється самим господарством з метою побудови ефективних стратегій діяльності бізнесу та запобігання можливим кризовим явищам, які можуть призвести до банкрутства підприємства. Це довготривала робота, яка сприяє виключенню можливості зловживань та сприяє використанню ресурсів у власних інтересах згідно із затвердженим планом.

Вдосконалення контролю виробничих запасів на будівельному підприємстві може бути специфічним, оскільки це включає у себе управління матеріалами, обладнанням, інструментами та іншими ресурсами, необхідними для будівельних проектів. Ось деякі конкретні стратегії, які можна використовувати для цього:

Стратегічне планування: Ретельне планування потреб у матеріалах та ресурсах на будівельному об'єкті може допомогти уникнути надмірного або недостатнього запасу.

Автоматизація процесів: Використання програмного забезпечення для управління запасами дозволить автоматизувати процеси замовлення, відстеження та оновлення запасів.

Контроль та аналіз витрат: Проведення ретельного аналізу витрат на матеріали та ресурси допоможе ідентифікувати можливість зменшення затрат і оптимізації запасів.

Партнерство з постачальниками: Встановлення стабільних та довгострокових партнерських відносин з надійними постачальниками може допомогти забезпечити стабільне постачання матеріалів.

Моніторинг та оновлення статусу запасів: Регулярний моніторинг запасів дозволяє швидко виявляти будь-які проблеми та вживати заходів для їх вирішення.

Впровадження системи JIT (Just-in-Time): Використання системи JIT дозволяє замовляти матеріали та ресурси лише тоді, коли вони фактично потрібні для виробничого процесу, що допомагає уникнути надмірного запасу.

Оптимізація складського простору: Максимізація використання складського простору допомагає зменшити витрати на утримання складів та забезпечити ефективну організацію запасів.

Ці стратегії можуть допомогти будівельному підприємству оптимізувати управління виробничими запасами, зменшити витрати та підвищити ефективність виробничих процесів.

У будівельному підприємстві контрольні функції, як частину своїх функціональних обов'язків, виконує власник та бухгалтер. У будівельному підприємстві об'єктами контролю можуть бути різні аспекти діяльності, які впливають на успішність проектів і ефективність підприємства в цілому. Ось деякі з найважливіших об'єктів контролю у будівельному підприємстві:

Бюджет і фінанси: Контроль над фінансовими ресурсами, бюджетуванням та витратами на проекти є важливим аспектом управління будівельним підприємством. Це включає контроль за витратами на матеріали, робочу силу, обладнання, оренду та інші витрати.

Час та графік проекту: Контроль за часом виконання будівельних проектів допомагає забезпечити їх вчасне завершення, уникнути затримок та мінімізувати втрати витрат на додатковий час.

Якість та безпека: Забезпечення високої якості виконання будівельних робіт та дотримання вимог щодо безпеки на робочому місці є ключовими об'єктами контролю. Це включає якість використаних матеріалів, виконання робіт згідно зі стандартами, безпечні умови праці тощо.

Матеріальні ресурси: Контроль за запасами матеріалів, їх використанням та витратами допомагає уникнути надмірних запасів, зменшити витрати та оптимізувати процеси виробництва.

Управління ризиками: Контроль і управління ризиками пов'язаними з будівельними проектами допомагає забезпечити їх успішне завершення та мінімізувати втрати в разі виникнення непередбачуваних подій.

Комунікації та співпраця: Контроль за комунікаціями та співпраця між всіма учасниками будівельного процесу допомагає уникнути недорозумінь та забезпечити ефективне виконання завдань.

Ці об'єкти контролю взаємопов'язані і важливі для успішного функціонування будівельного підприємства та виконання будівельних проектів.

Для методів контролю тут використовуються як загальнонаукові методи (дедукція, синтез, аналіз, індукція, моделювання, конкретизація, системний підхід), так і інші специфічні методи (документований і фактичний контроль, комп'ютерні методи й аналіз, узагальнення, реалізація результатів контролю). На практиці відсутність методичних рекомендацій щодо налагодження процесу контролю призводить до того, що бухгалтер, на якого покладено контрольну функцію, змушений повністю керуватися досвідом та своїми професійними навичками. Тому для досліджуваної будівельної компанії ми пропонуємо наступну схему внутрішнього контролю для джерел сировини (рис.3.3).

Рис. 3.3 Схема здійснення контролю у будівельних підприємствах

На початку внутрішньої перевірки була проведена інвентаризація основних транспортних засобів, які є складами матеріалів та малоцінної продукції будівельної компанії, з оглядом їх стану. Доцільно також уважно вивчати бухгалтерські показники та звіти про кількість вихідної сировини та причини її утилізації. За основними обліковими даними перевіряється повнота і своєчасність оприбуткування наданих послуг.

Ефективним прийомом є порівняння облікових даних з обліку готової продукції з основними документами. Щоб не пропустити жодного аспекту, особа, яка проводить перевірку, повинна чітко розуміти конкретні деталі підприємства. Для галузі будівництва типовими є такі порушення:

- Недотримання будівельних стандартів і нормативів: Це може включати в себе використання низькоякісних матеріалів, неправильне виконання робіт згідно з встановленими стандартами та вимогами безпеки.
- Затримки в графіку будівництва: Невчасна поставка матеріалів, погодні умови, проблеми з логістикою або неправильне управління проектом можуть призвести до затримок у виконанні робіт.
- Порушення правил безпеки на робочому місці: Недостатня підготовка працівників, відсутність необхідного захисту, неналежне використання обладнання та інші порушення можуть призвести до травм та нещасних випадків.
- Порушення управління відходами: Неправильне управління відходами може призвести до забруднення довкілля та порушення екологічних стандартів.
- Корупція та нечесні практики: Підробка документів, хабарництво, використання підрядників без необхідних ліцензій та інші форми корупції можуть призвести до порушення закону та погіршення репутації підприємства.

ВИСНОВКИ

Отже, для нормального функціонування виробничого процесу кожне підприємство повинно мати достатньо сировини та запасних матеріалів. У результаті проведені дослідження дозволяє зробити певні висновки. Облік виробничих запасів у сільськогосподарському виробництві спеціально регламентується П(С)БО 9 «Запаси», тобто окремими нормативними вимогами щодо методів і порядку обліку виробничих запасів..

Через економічну і безпекову кризу і скорочення попиту на будівельні роботи ТОВ «ВТК БУД СЕРВІС» в 2022 році зменшився дохід порівняно з 2021 роком (на 4 252,67 тис. грн. протягом досліджуваного періоду). Суттєве зменшення спостерігається по послугах ремонту – у 2022 р. на 785,22 тис. грн. менше проти показника 2021 р. При цьому, досліджуване підприємство старається диверсифікувати свою діяльність для зменшення втрат.

Основну частину свого доходу підприємство одержує від реалізації будівельних робіт і послуг, а саме: демонтажу, ремонту і клінінгу. Тому спеціалізація підприємства ремонтно-демонтажні роботи, але підприємство розвиває і інші види надання послуг, в тому числі і не пов'язані з будівництвом проте, окрім клінінгу їх частка в доході підприємства поки невисока.

Відбувається спад ефективності діяльності підприємства. Майже усі економічні показники діяльності підприємства мають тенденцію до зниження, збільшилася тільки заробітна плата працівників, хоч їх кількість також зменшилася. Проте позитивним показником є те, що підприємство у 2022 році одержало прибуток, відповідно рівень рентабельності є позитивним. Тобто, досліджуване підприємство за рахунок фінансового результату змогло покрити власні витрати.

Витрати виробництва у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилися. Так, у 2022 році, на відміну від 2020 роком, сума витрат збільшилась на 4361 тис. грн., або на 12,5 відсотків. Водночас загальний обсяг витрат на оплату праці також зріс на 171 тис. грн., але питома вага зменшилась на 3,6

відсоткових пункта. Зменшення надходжень на соціальні заходи корелює з динамікою витрат на оплату праці, оскільки ці показники є взаємозалежними. Під впливом інфляції і диспаритету цін на ринку будівельних робіт і послуг загальна величина операційних витрат зменшилась на 5588 тис грн., або на 28,9 відсотка. Також диспаритет цін має прямий вплив на формування амортизаційного фонду товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС». Спостерігаємо збільшення нарахованої суми амортизації, однак зменшення її питомої ваги.

Облік в бухгалтерії частково автоматизований, зокрема розрахунки за виплатами працівникам здійснюються за допомогою програмного забезпечення представленого у вигляді бухгалтерської програми ВАF бухгалтерія.

В «ВТК БУД СЕРВІС» існує чітко сформована облікова політика, більше того, документооборот в підприємстві відповідає вимогам часу та займає належне йому місце. В господарстві належним чином організований первинний облік запасів, проте практично відсутній складський облік через мінімальне використання складу. Так, використовуються всі передбачені первинні та зведені документи з надходження та витрачання виробничих запасів.

В бухгалтерії досліджуваного підприємства облік матеріальних цінностей ведеться за сальдовим методом, що базується на використанні реєстрів аналітичного обліку карток складського обліку.

Синтетичний облік виробничих запасів ведеться на балансовому рахунку 20 «Виробничі запаси» в розрізі 9 субрахунків. Дані по окремих субрахунках, у складі рахунку 20 «Виробничі запаси», заносять у реєстр синтетичного обліку журнал-ордер № 5. Певні недоліки спостерігаються у несвоєчасності здійснення записів у групувальні відомості.

Здійснене дослідження є підґрунтям внесення пропозицій щодо удосконалення обліку запасів для досліджуваного підприємства, які можуть бути спроваджені в облікову практику:

1. Бухгалтерії підприємства необхідно подбати про створення належної інформаційної бази для аналізу діяльності та прийняття ефективних

управлінських рішень щодо руху запасів. Автоматизація обліку є інструментом реалізації ефективної облікової політики підприємства, у тому числі і стосовно запасів. З цього приводу для впровадження в облікову практику досліджуваного підприємства розроблених положень, пропонуємо автоматизовану схему організації обліку запасів при, що своєю чергою забезпечить первинне документування в автоматизованому режимі. За допомогою такого підходу можна досягти посилення контрольних функцій бухгалтерського обліку виробничих запасів.

2. Організація облікового процесу із використанням розробленої та запропонованої схеми документообороту а також оперограм первинних документів щодо бухгалтерського обліку запасів. Такий підхід забезпечить загалом покращення облікового процесу на підприємстві та задоволення потреб фінансового обліку.

3. Формування облікової політики в частині обліку запасів із використанням запропонованих основних положень із досліджуваної ділянки обліку, які не суперечать вимогам національних П(С)БО і можуть бути включені в Наказ про облікову політику.

6. Розробити графік тематичних перевірок наявності та зберігання виробничих запасів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Алексеева А.В. Питання теорії бухгалтерського обліку доходів. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/97981/61-Alekseev%D0%B0.pdf?sequence=1>
- 2.Андрійчук В. Г. Сучасний аспект методології наукових досліджень. *Економіка АПК*. 2016. № 7. С. 87–94.
3. Антонюк М. В., Крупельницька І. Г. Особливості обліку та аудиту виробничих запасів. *Інтелект XXI*. 2021. № 5. С. 36-39;
- 4.Атамас П. Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2009. 440 с.
- 5.Біла О. Г., Бондарюк І. Л., Мединська Т. В. Управління витратами підприємства: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во ЛКА, 2012. 200 с.
6. Білуха М.Т., Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту. К. Вища школа 2003.-364 с.
- 7.Бобиль В. В., Лавренюк. Ю. С. Управлінський облік доходів та витрат за центрами відповідальності в умовах фінансової кризи. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_10_12
8. Божанова В.Ю. Підвищення інвестиційної привабливості житлового будівництва: теорія, методологія, практика / В.Ю. Божанова // - Київ: ДКС Центр, 2011. - 274 с.
9. Бондаренко О. М., Гайдук О. Є. Регулювання обліку і аудиту запасів на підприємстві. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"* . 2020. № 5(2). С. 9-11.
- 10.Бондур Т. О. Роль облікової політики підприємства в організації обліку виробництва продукції рослинництва. *Економіка АПК*. 2008. № 10. С. 81–85.
- 11.Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу. 2012. № 1. С. 11–18.
- 12.Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Євдокимов В. В., Легенчук С. Ф. Інформаційні

- системи і технології в обліку: підруч. для студ. ВНЗ. 3-тє вид., перероб. і допов. Житомир: Рута, 2007. 468 с.
- 13.Вінярчик Г. І. Ідентифікація, аудит та аналіз виробничих запасів Міністерство освіти і науки України. URL: dspace.wunu.edu.ua.
- 14.Гайда Т.Ю. Інформація як виробничий ресурс. URL: core.ac.uk/download/79661782.pdf.
- 15.Гнатишин Л. Б., Прокопишин О. С. Організація обліку: навч. посіб. / 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: Магнолія 2006, 2016. 438 с.
- 16.Говда Г. А. Облік і контроль в управлінні витратами основної діяльності підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2013. 20 с.
- 17.Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: Лібра, 2003. 704 с.
- 18.Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: www.rada.gov.ua.
- 19.Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436 – IX. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 19. с.144.
- 20.Гудзинський О. Д., Аксентюк М. М., Деменіна О. М. Контролінг в системі менеджменту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2009. 255 с.
- 21.Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, Екон. думка, 2009. 272 с.
- 22.Задорожний З. Проблеми управлінського обліку витрат на оплату праці в будівництві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. №10. С. 37-42
- 23.Зінкевич О. В., Левицька С. О., Мосійчук М. М., Нагавичко І. П., Немкович О. Б. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2006. 456с.
- 24.Зюкова М. М., Вороніна В. Л. Підходи до обліку доходів за міжнародними та національними стандартами. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 53. С. 195-201.
- 25.Іванечко П. М. Облік витрат за «місцями виникнення» та за «центрами відповідальності» як основа побудови управлінського обліку витрат. *Галицький*

економічний вісник. 2009. № 2. С. 139–143.

26. Івахненко С. В. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. №7. С. 55
27. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій». Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
28. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30 лист. 1999 р. № 291, із змінами і доповненнями від 25 вер. 2009 р. № 1125. URL: http://search.ligazakon.ua /l_doc2.nsf/link1/an/4/ REG4186.html#4.
29. Круліковська А.Ю. Особливості управлінського обліку витрат будівельного виробництва. URL: <http://intkonf.org/krulikovska-ayu- osoblivosti-upravlinskogo-obliku-vitrat-budivelnogo-virobnitstva/>
30. Матросова Л. М., Носкова С. А. Теоретичні засади поняття „виробничі ресурси підприємства” та їх класифікація. *Економічний вісник Донбасу*. 2011. № 2 (24). URL: www.evd-journal.org
31. Мельник Т. Г., Кошолоп Я. П. Проблеми визнання і відображення в обліку доходів підприємства. *Молодий вчений*. 2020. № 12(2).. 150-154.
32. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств: затв. наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390. URL: <http://zakon.nau.ua>.
33. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів: наказ Міністерства аграрної політики України від 27.09.2007 р. № 701. URL: <http://uazakon.com>.
34. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) Запаси URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text
35. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, IASB; Список, Стандарт): міжнар.

- док. від 01.01.2012 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
- 36.Мулик Т. О. Методичні підходи до аналітичного забезпечення управління доходами. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 77–86.
- 37.Назаренко О. В., Галун Є. С. Особливості діджиталізації облікового супроводження доходів в умовах функціонування окремого господарюючого суб'єкта. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*. 2023. № 3. С. 175-182.
- 38.Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Мінфіну № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=o2>].
- 39.Облік в галузях економічної діяльності: автотранспорт і будівництво. Навчальний посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»/ Н. М. Малюга, Я. В. Лебедзевич, М. М. Горецька, Т. В. Давидюк; За редакцією професора Ф. Ф. Бутинця - Житомир: ЖІТІ, 2004, 480с.
- 40.Оляднічук Н.В. Удосконалення облікових реєстрів – вимога сьогодення. *Актуальні питання сучасної економіки: Матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції 20-22 січня 2010 року. Частина III. Розділ 3. Актуальні питання становлення бухгалтерського обліку в Україні*. URL: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=938>
- 41.П а н а с ю к В.М.; В і н я р ч и к Г.І. П о н я т т я в и р о б н и ч и х з а п а с і в т а п р о б л е м и і х т р а к т у в а н н я в с и с т е м і о б л і к у . М і ж н а р о д н а н а у к о в о - п р а к т и ч н а І н т е р н е т - к о н ф е р е н ц і я « О б л і к , о п о д а т к у в а н н я і к о н т р о л ь : т е о р і я т а м е т о д о л о г і я » , 2020, URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41042/1/17.pdf>
- 42.Пандас А. В., Федерка Т. М. Особливості визначення рентабельності будівельних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. С. 1-3.
- 43.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30 лист. 1999 р. № 291, із змінами і доповненнями від 25 вер. 2009 р. № 1125. URL:

<http://search.ligazakon.ua>.

44. Подвальна Г. В., Бочко О. Ю. Управління персоналом будівельних підприємств в умовах цифровізації: основні підходи та проблеми. URL:<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.3890583>
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. *Право. Податки. Консультації*: зб. систематизованого законодавства. 2008. № 1. С. 140–145.
46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: www.ligazakon.ua.
47. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.03.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
48. Полятикіна Л. І. Теоретико-методологічні основи функціонування обліку доходів і витрат основної діяльності. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 1. С. 217-220.
49. Полятикіна Л. І., Бур'ян Н. Ю. Формування та облік доходів і витрат підприємства *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 33(2). С. 36-39.
50. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV із змінами і доповненнями від 12.05.2011 р. № 3332-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
51. Саюн А. О., Сенько Д. С. Узагальнення обліку запасів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 17(2). С. 39-41;
52. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 5-те вид., допов. і перероб. Київ: Алерта, 2011. 976 с.
53. Ушацький С.А., Шейко Ю.П., Тригер Г.М. та ін.. Організація будівництва Підручник. К.: Кондор, 2007. 521 с.

54. Федоренко В.Г. Інвестування національної економіки. Київ: «Алерта», 2011. 295 с.
55. Хмелюк А. В., Черненко П. В. Організація обліку, контролю та аналізу виробничих запасів. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2023. № 1. С. 135-143
56. Чернікова І. Б., Полулях А. М. Проблемні аспекти організації обліку доходів і витрат. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 43. С. 466-470.
57. Шевченко Л. Я., Мулява В. Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 4. С. 72-76;
58. Шпінь В. В., Мельник Т. Г. Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. *Молодий вчений*. 2021. № 1(2). С. 213-219.